ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ମୁକ୍ତ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ସମ୍ବଲପୁର, ଓଡ଼ିଶା
Odisha State Open University, Sambalpur, Odisha
Established by an Act of Government of Odisha.

# ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ବିକାଶ

ପାଠ୍ୟକ୍ରମ -୬
ଓଡ଼ିଶାରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ବିକାଶ

ବ୍ଲକ୍

## ୧ ଓଡ଼ିଶାରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ବିକାଶର କ୍ରମବିକାଶ

ପ୍ରଥମ ଏକକ
ଓଡିଶାରେ ଗ୍ରାମୀଣ ବିକାଶର କ୍ରମବିକାଶ :
ଓଡିଶା ରାଜ୍ୟରେ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଯୋଜନାର ସଂସ୍ଥାପନା

ଦ୍ୱିତୀୟ ଏକକ
ଓଡିଶାରେ ନିମ୍ନମାନ ବିକାଶର ହିତ ପାଇଁ ଯୋଜନାର ସଂରଚନା

ତୃତୀୟ ଏକକ
ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଅଭିଯୋଜନା ଏବଂ ସମ୍ବଳ ଉତ୍ସଗୁଡିକ

## ବିଶେଷଜ୍ଞ ପରିଷଦ


| | | | |
|---|---|---|---|
| ୧. | ଶ୍ରୀ ଜଗଦାନନ୍ଦ | ପୂର୍ବତନ ରାଜ୍ୟ ସୂଚନା ଆୟୁକ୍ତ ଏବଂ ସହ ଉଦ୍ୟୋଗୀ, ସି.ୱାଇ ଏସ୍.ଡ଼ି., ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଓଡ଼ିଶା | ଅଧ୍ୟକ୍ଷ |
| ୨. | ଡକ୍ଟର ଶ୍ରୁତି ମହାପାତ୍ର | ମୁଖ୍ୟ ନିର୍ବାହୀ, ସ୍ୱାଭିମାନ, ଭୁବନେଶ୍ୱର | ସଭ୍ୟା |
| ୩. | ଡକ୍ଟର ଧର୍ମବ୍ରତ ମହାପାତ୍ର, | ବିଭାଗୀୟ ମୁଖ୍ୟ, ଗ୍ରାମ୍ୟ ବିକାଶ, ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ବିଭାଗ, ରେଭେନ୍‌ସା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, କଟକ | ସଭ୍ୟ |
| ୪. | ଡକ୍ଟର ଏମ୍. ଜି. ବାଗେ | ପ୍ରାଧ୍ୟାପକ, ଗ୍ରାମ୍ୟ ବିକାଶ ବିଭାଗ, ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ଭୁବନେଶ୍ୱର | ସଭ୍ୟ |
| ୫. | ଶ୍ରୀମତୀ ଦୀପ୍ତି ରାୟ, | ସହ-ପ୍ରାଧ୍ୟାପିକା, ଗ୍ରାମ୍ୟ ପରିଚାଳନା ବିଭାଗ, ନିଶ୍ୱାସ, ଭୁବନେଶ୍ୱର | ସଭ୍ୟା |
| ୬. | ଡକ୍ଟର ରବିନ୍ଦ୍ର ଗାରାଡ଼େ | ପ୍ରାଧ୍ୟାପକ, ଗ୍ରାମ୍ୟ ବିକାଶ ବିଭାଗ, ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ଭୁବନେଶ୍ୱର | ସଭ୍ୟ |
| ୭. | ଡକ୍ଟର ଏସ୍.ଟି. ରେହମାନ | ଶିକ୍ଷଣୀୟ ପରାମର୍ଶଦାତା, ଓଡିଶା ରାଜ୍ୟ ମୁକ୍ତ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ସମ୍ବଲପୁର | ସଂଯୋଜକ |



**ପାଠ୍ୟ ସଂଯୋଜକ ଓ ସମ୍ପାଦକ : ଡକ୍ଟର ବିଳାଶ ଚନ୍ଦ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀ**

ଶୈକ୍ଷିକ ପରାମର୍ଶଦାତା, ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ମୁକ୍ତ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ସମ୍ବଲପୁର।

**ଅନୁବାଦକ ଓ ଡି.ଟି.ପି : ରଘୁନାଥ ଦାସ**

ଅଧ୍ୟାପକ, ରାମମଣୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, କଣ୍ଟାବାଡ଼, ଖୋର୍ଦ୍ଧା।

**ଅଳଙ୍କରଣ : ଲିପିନା ସାହୁ,** ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ମୁକ୍ତ ବିଶ୍ୱବଦ୍ୟାଳୟ, ସମ୍ବଲପୁର।



## ପ୍ରକାଶକ

**ଡକ୍ଟର ମାନସ ରଞ୍ଜନ ପୂଜାରୀ**

କୁଳସଚିବ

*ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ମୁକ୍ତ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ*



© OSOU, 2021. **"ODISHARE GRAMANCHALA BIKASHARA KRAMA BIKASHA"** is made available under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0http : creative commons.org/ licences/by-sa/4.0

# ପ୍ରଥମ ଏକକ : ଓଡିଶାରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ବିକାଶର କ୍ରମବିକାଶ

## ଓଡିଶା ରାଜ୍ୟରେ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଯୋଜନାର ସଂସ୍ଥାପନା

**ବିଷୟ ଗଠନ :**


୧.୦ ପଠନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ

୧.୧ ଉପକ୍ରମ : ରାଜ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଯୋଜନାର ପ୍ରସ୍ତାବ

୧.୨ ଓଡ଼ିଶାରେ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଯୋଜନାର କ୍ରମବିକାଶ

୧.୩ ଓଡ଼ିଶାରେ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଯୋଜନାର ପ୍ରକ୍ରିୟା

୧.୪ ଅଗ୍ରଗାମୀ ସୁଯୋଗ

୧.୫ ସାରାଂଶ

୧.୬ ମୁଖ୍ୟ ଶବ୍ଦାବଳୀ

୧.୭ ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ


## ୧.୦ ପଠନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ

ଏହି ଏକକ ସମାପ୍ତ ହେବା ପରେ, ଆପଣ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଅବଗତ ହେବେ :

- ଓଡିଶାର ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଯୋଜନାର ମୌଳିକ ଅବଧାରଣା ।
- ଓଡିଶାର ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଯୋଜନାର କ୍ରମବିକାଶ ଏବଂଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟାର ବ୍ୟାଖ୍ୟା।
- ଓଡିଶାର ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଉପଲବ୍ଧ ସୁଯୋଗଗୁଡ଼ିକର ଆଲୋଚନା ।

## ୧.୧ ଉପକ୍ରମ : ରାଜ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଯୋଜନାର ପ୍ରସ୍ତାବ

୧୯୯୨ ରେ ଭାରତୀୟ ସମ୍ବିଧାନର ୭୩ ତମ ସଂଶୋଧନ ପରେ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏହାର ଗତି ଲାଭ କଲା । ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନ ସମୟରେ ଗ୍ରାମ ସ୍ତରୀୟ ପଞ୍ଚାୟତଗୁଡିକ ସ୍ଥାନୀୟ ଶାସନ ଏବଂ ପ୍ରଶାସନର ଏକକ ଥିଲା। ଭାରତର ପ୍ରଥମ ସରକାର ଅଧିନିୟମ, ୧୯୧୯ ଅନୁଯାୟୀ, ମଧୁସୂଦନ ଦାସ ବିହାର ଏବଂ ଓଡିଶାର ନୂତନ ସରକାରରେ ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ୱୟଂ ଶାସନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ସେ ଇସ୍ତଫା ଦେବାକୁ ବାଧ ହୋଇଥିଲେ। ୧୯୦୩ ମସିହାରେ ଭାରତୀୟ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ପ୍ଲେନେରି ଅଧିବେଶନରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଗତ କରିଥିଲେ । ମାତ୍ର ୧୯୩୫ ମସିହାର ଭାରତ ସରକାର ଅଧିନିୟମ (।।) ଅଧୀନରେ ଆସୁଥିବା କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ପ୍ରଦେଶ ଓ ବେରାର ପାଇଁ ଥିବା ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ୱାୟତ୍ତ ଶାସନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଡି.ପି. ମିଶ୍ରଙ୍କ ପାଖରେ ପ୍ରଥମେ ଏହି ଧାରଣାର ଆଦର୍ଶ ଦୃଶ୍ୟମାନ ହୋଇଥିଲା। ସେ ଏକ ତ୍ରିସ୍ତରୀୟ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗଠନକୁ ପରାମର୍ଶଦେଇଥିଲେ ଯେଉଁଠାରେ ଜିଲ୍ଲା ଏକ ମୁଖ୍ୟକେନ୍ଦ୍ର ଭାବରେ

ରହିବା। ତେବେ ଏହାର ପାଳନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କ୍ଷମତାର ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ, ଭାରତୀୟ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକରେ କ୍ରମଶଃ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାର କଥା ଯାହା ସାଧାରଣ ଭାରତୀୟ ନାଗରିକଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ଆଶା ଦେବାସଦୃଶ ଯେ ଗାନ୍ଧୀବାଦୀ ଆଦର୍ଶ ତୃଣମୂଳରୁ ସରକାରଙ୍କ ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେବ ଓ କିଛି ସମୟରେ ଅନୁସାରେ ସମ୍ଭବ ହେବ।

## ୧.୨ ଓଡ଼ିଶାରେ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଯୋଜନାର କ୍ରମବିକାଶ

### ସ୍ୱାଧୀନତା ପୂର୍ବକାଳୀନ କ୍ରମବିକାଶ:

୧୯୩୬ ମସିହାରେ ଏପ୍ରିଲ ପହିଲା ଦିନ ଓଡିଶା ପରି ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରଥମ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶର ବିଧାନସଭା ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନ ଜାନୁଆରୀ, ୧୯୩୭ମସିହାରେ ୫୬ ଆସନ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ପାଇଁ ହୋଇଥିଲା ; ୪୧ଟି ଆସନ ସାଧାରଣ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ଆସନ, ୬ଟି ଆସନ ଅନୁସୂଚିତ ଜାତିଙ୍କ ପାଇଁ, ୨ଟି ଆସନ ମହିଳା ପାଇଁ, ୨ଟି ଆସନ ଜମିଦାର, ୪ଟି ମହମ୍ମଦୀୟ ଏବଂ ୧ଟି ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ପାଇଁ ଯେଉଁଥିରେ ସ୍ଥାନ ଥିଲା । ସ୍ୱାଧୀନତା ପୂର୍ବ ଅବସ୍ଥାରେ ଓଡିଶାରେ ସ୍ଥାନୀୟ ଶାସନର କୌଣସି ସମାନ ଢାଞ୍ଚା ନଥିଲା। ଏହା ବିହାର ଏବଂ ଓଡିଶା ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ୱାୟତ୍ତ ଶାସନ ଆଇନ, ୧୯୮୫ ପରି ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନୀୟ ଅଧିନିୟମ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥିଲା ; ବିହାର- ଓଡିଶା ଗ୍ରାମ ପ୍ରଶାସନ ଆଇନ,୧୯୨୨ ; ମାଡ୍ରାସ୍ ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିଷଦ ଅଧିନିୟମ, ୧୯୨୦. ଏହା ବ୍ୟତୀତ ସମ୍ବଲପୁର ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ୱାୟତ୍ତ ଶାସନ ଅଧିନିୟମ, ୧୯୩୯ ମଧ୍ୟ ବଳବତ୍ତର ଥିଲା, ଯାହାକି ପୂର୍ବକେନ୍ଦ୍ରୀୟ ପ୍ରଦେଶ ଏବଂବେରାର ସ୍ଥାନୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାରୁ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀହୋଇଥିଲା।

### ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀକାଳୀନ କ୍ରମବିକାଶ:

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ, ୧୯୪୮ ମସିହାର ଓଡିଶା ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ଅଧିନିୟମ ଏହାର ବିକାଶ, ନାଗରିକ ତଥା ନ୍ୟାୟିକ କାର୍ଯ୍ୟ ସହିତ ନୂତନ ବିଧାନସଭାରେ ପାରିତ ହୋଇଥିଲା । ୧୯୫୬ ମସିହାରେ ଶ୍ରୀ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ, ଓଡିଶାର ତତ୍କାଳୀନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ୧୯୪୮ ମସିହାରେ ଓଡ଼ିଶା ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ଅଧିନିୟମରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଅନୁସାରେ ଗ୍ରାମ ଶାସନ ଭଳି ଅଞ୍ଚଳ ଶାସନଙ୍କୁ ପରିଚିତ କରାଇଥିଲେ। ୧୯୫୨ ମସିହାରେ ପ୍ରଶାସନିକ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଜମିଦାରୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରଦ୍ଦ ହେବା ପରେ ଏହା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥିଲା।। ବଳବନ୍ତରାୟ ମେହେଟା କମିଟି ଅନୁମୋଦନର ଅନୁସରଣ ପାଇଁ, ୧୯୫୯ ମସିହାରେ ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ଏବଂ ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦ ଅଧିନିୟମ ଓଡିଶା ପାରିତ ହୋଇଥିଲା। ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରରେ ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦ ଏବଂ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀସ୍ତରରେ ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତିର ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ଏହି ଅଧିନିୟମ ସର୍ତ୍ତ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା । ଏହିପରି ଏକ ତ୍ରି-ସ୍ତରୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସ୍ଥାପନ ଜାନୁଆରୀ ୨୬, ୧୯୬୧ ମସିହାରେ ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ଏବଂ ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦ ସ୍ଥାପନ ଓ ପୂର୍ବରୁ ଅବସ୍ଥିତ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସହ ଆରମ୍ଭହୋଇଥିଲା।୧୯୪୮ର ଅଧିନିୟମ ବଦଳାଇ ୧୯୬୪ ମସିହାରେ, ଏକ ବ୍ୟାପକ ଓଡିଶା ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ଅଧିନିୟମ, ୧୯୬୪ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀହୋଇଥିଲା। ତ୍ରି-ସ୍ତରୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ୧୯୬୮ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଥିଲା ମାତ୍ର ଓଡ଼ିଶା ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ଏବଂ ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦ ଅଧିନିୟମ, ୧୯୫୯ ଯୋଗୁଁ ତ୍ରି-ସ୍ତରୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ୧୯୬୮ ନଭେମ୍ବର ୧ରେ ସଂଶୋଧନ କରି ହଟାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା।

ପୁନଃସଂସ୍କାର କରି ୧୯୯୧ରେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର, ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ତିନୋଟି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଙ୍ଗ- ଓଡ଼ିଶା ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ (ସଂଶୋଧନ) ଅଧିନିୟମ, ଓଡ଼ିଶା ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ସମିତି (ସଂଶୋଧନ) ଅଧିନିୟମ ଏବଂ ଓଡ଼ିଶାଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦ ଅଧିନିୟମକୁ ପାରିତ କରଯାଇଥିଲା। ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ଓଡିଶା ସରକାର ଭେଟିଦେଲା ଏକ ଦୃଶ୍ୟ ଭଳି ପଞ୍ଚାୟତରାଜ ଅଙ୍ଗର କ୍ଷମତା ଓ ପ୍ରକାର୍ଯ୍ୟରେ ଦ୍ରୁତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସହ ଲୋକଙ୍କର ଅଂଶଗ୍ରହଣ ମାଧ୍ୟମରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ବିକାଶ । ୧୯୯୨ ମସିହାର ୭୩ତମ ସମ୍ବିଧାନ ସଂଶୋଧନ ସହ ସମରୂପତା ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଉପରୋକ୍ତ ସମସ୍ତ ଅଧିନିୟମରେ ପୁନଶ୍ଚ ସଂଶୋଧନ ହୋଇଥିଲା।

ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭା ବର୍ତ୍ତମାନର ତ୍ରୀସ୍ତରୀୟ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପାଇଁ ୧୯୯୪, ୧୯୯୫ ଓ ୧୯୯୭ ରେ ସମରୂପୀ ଅଧିନିୟମ ଆଣିଥିଲା। ୧୯୯୭ର ନିର୍ବାଚନ ପରେ ଉପଚାର ଢଙ୍ଗରେ ୭୩ ତମ ସଂଶୋଧନ ଅନୁଯାୟୀ ତ୍ରୀସ୍ତରୀୟ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ହୋଇଥିଲା ।

## ୧.୩ ଓଡିଶାରେ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଯୋଜନାର ପ୍ରକ୍ରିୟା

ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନ ସଂଶୋଧନ ୧୯୯୨ ବେଳେ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ମନ୍ତ୍ରାଣାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଆୟୋଜିତ ୭ଟି ରାଉଣ୍ଡଟେବୁଲ୍‌ବୈଠକର ୧୫୦ ସୁପାରିଶକୁ ଆଖିରେ ରଖି ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଯୋଜନାର ଅନୁଷ୍ଠାନୀକରଣ ଅବଧାରଣା କରାଯାଇଥିଲା। ସାତ ରାଉଣ୍ଡଟେବୁଲ୍ ସମ୍ମିଳନୀ ଜୁଲାଇରୁ ଡିସେମ୍ବର ୨୦୦୪ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୋଲକୋତା, ମଇସୋର, ରାୟପୁର, ଚଣ୍ଡିଗଡ଼, ଶ୍ରୀନଗର, ଗୁଆହାଟି ଏବଂ ରାୟପୁରରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା। ସାତ ରାଉଣ୍ଡ ଟେବୁଲ୍ ସମ୍ମିଳନୀର ୧୫୦ ବିଧିପତ୍ର ବିସ୍ତୃତ ବିବରଣ ଭାବରେ ସମ୍ମିଳିତ ହୋଇ ଓଡ଼ିଶାର ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ଅନୁଷ୍ଠାନ  ସୁନିଶ୍ଚିତତା ପାଇଁ ଏକ ଆଦେଶନାମା ଭାବରେ ଏକ ପଥପ୍ରଦର୍ଶକ ।

**ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ତ୍ରିସ୍ତରୀୟ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ଅନୁଷ୍ଠାନକୁ ଦିଆଯାଇଥିବା କ୍ଷମତା ନିମ୍ନଲିଖିତ ଥିଲା:**

- ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦ, ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ଏବଂ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ଭଳି ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ଅନୁଷ୍ଠାନ କୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହେବାକୁ ଥିବା ବିଷୟଗୁଡିକୁ / ଯୋଜନାଗୁଡିକର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଜିଲ୍ଲାସ୍ତର ଅଧିକାରୀଗଣ, ମଣ୍ଡଳସ୍ତର ଅଧିକାରୀଗଣ ଓ ୧୧ଟି ବିଭାଗର ଗ୍ରାମ ସ୍ତରୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତାମାନେ ଦାୟୀ ରହିବ । କିନ୍ତୁସେମାନେ ନିଜ ନିଜ ବିଭାଗର କର୍ମଚାରୀ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଜାରି ରଖିବେ ।
- ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତର, ମଣ୍ଡଳସ୍ତର ଏବଂ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତର ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗର ଅଧିକାରୀଗଣ ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦ, ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ଏବଂ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତର ସଭାକାର୍ଯ୍ୟଗୁଡିକରେ ମନୋନିବେଶ କରିବେ।
- ସେମାନେ ସଂପୃକ୍ତ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ଅନୁଷ୍ଠାନର ସ୍ତରରେ ଆଲୋଚନା ଏବଂ ମଞ୍ଜୁର ପାଇଁ ପରିଯୋଜନାସମୂହ ଉପରେ ଯୋଜନା କରିବେ ।
- ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଏବଂ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସରପଞ୍ଚଙ୍କୁ ସମ୍ପୃକ୍ତ ସ୍ତରରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ୧୧ ଟି ବିଭାଗର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ / ଅନୁଷ୍ଠାନ ମୁଖ୍ୟଙ୍କର ଛୁଟି ମଞ୍ଜୁର କରିବାକୁ କ୍ଷମତା ଦିଆଯାଇଛି। କେତେକ ଅଞ୍ଚଳର ପଞ୍ଚାୟତଗୁଡିକ ପାଇଁକେତେକ ବିଶେଷ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି ବିବେଚନା

## ୧.୪ ଅଗ୍ରଗାମୀ ସୁଯୋଗ

- **ରାଜ୍ୟ ବଜେଟ୍ ଏବଂ ଏହାର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଉପରେ ପଞ୍ଚାୟତ ସଦସ୍ୟଙ୍କ ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି :** ଓଡ଼ିଶାର ରାଜ୍ୟ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ବିକାଶ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଏବଂ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ପଞ୍ଚାୟତ ଭୂମିକା ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ ଉପରେ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଅନୁସାରେ ତାଲିମ୍ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ପ୍ରଯତ୍ନ କରିଛନ୍ତି। ଏହି ତାଲିମ ଢାଞ୍ଚାରେ ପଞ୍ଚାୟତ ସଦସ୍ୟଙ୍କ ଦକ୍ଷତା ଅଭାବ ଗ୍ରାମରେ ଏବଂ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରୀୟ ଯୋଜନା ମଧ୍ୟ ରହିଛି। ଏହା ସେମାନଙ୍କୁ ସମୟ ସମୟରେ ସେମାନଙ୍କର ଭୂମିକା ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଇବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ । ଏହା ସହିତ, ସେଠାରେ ରାଜ୍ୟ ବଜେଟ୍ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ସନ୍ନିବେଶ ପାଇଁ ଏକ ଆବଶ୍ୟକତା ହେଉଛି ଯେପରି ପଞ୍ଚାୟତ ପ୍ରତିନିଧି ଭଲ ସମୟ ଢାଞ୍ଚା ଏବଂ ନିୟମିତ ପ୍ରଣାଳୀ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସୂଚନାହେବ । ସେହି ଅନୁଯାୟୀସେମାନଙ୍କ ପଞ୍ଚାୟତ ପାଇଁ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାରେ ଏହା ସେମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ।
- **ପଞ୍ଚାୟତି ରାଜ ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବଜେଟ୍ ସାକ୍ଷରତା ସାମଗ୍ରୀ :** ନୂତନ ଭାବରେ ନିର୍ବାଚିତ ପଞ୍ଚାୟତ ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କର ପ୍ରଶାସନ ପଦ୍ଧତି ଏବଂ ବଜେଟର ସଫଳ ରୂପାୟନ ପାଇଁ କମ ଅବବୋଧ ରହିଥାଏ। ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନସଭାରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିବା ବଜେଟ୍ ଦଲିଲଗୁଡିକ ବୁଝିବାସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ କଷ୍ଟକର ହୋଇଥାଏ। ଏହିପରି, ବଜେଟ୍ ଦଲିଲ ପଞ୍ଚାୟତ ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସରଳ ଭାବେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯିବା ଉଚିତ । ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟ ବୋଧଗମ୍ୟ ପୃଥକ ବଜେଟ୍ ଦଲିଲ ପ୍ରକାଶନ କରିପାରିବେ ଯାହା ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅବଲମ୍ବନ ଓ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରିବ ।
- **ପଞ୍ଚାୟତର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ରାଜସ୍ୱ ସୃଷ୍ଟି :** ଯଦିଓ ପଞ୍ଚାୟତଗୁଡିକର ଅନେକ ଭୂମିକା ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ ରହିଛି ଯାହା ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନକୁ ନେଇ ଗଠିତ ହୋଇଛି, ସେମାନଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ଉନ୍ନତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ସେଠାରେ ଅନେକ ଉତ୍ସ ଅଛି ଯାହା ଅବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ପଞ୍ଚାୟତ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକର ଧ୍ୟାନ ଆବଶ୍ୟକ କରେ । ଏହି ଉତ୍ସଗୁଡିକର ସଠିକ୍ ଉପଯୋଗ ଦ୍ୱାରା ଦୀର୍ଘ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ପଞ୍ଚାୟତ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡିକର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ରାଜସ୍ୱ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇପାରେ । ରାଜ୍ୟ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡିକୁ ଉତ୍ସ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଭଲ ବ୍ୟବସାୟ ନମୁନା/ମଡେଲ ଥିବା ଅଗ୍ରଣୀ ଉତ୍ସଯୋଗାଇପାରେ ।
- **ପଞ୍ଚାୟତର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମ୍ବଳର ଭଣ୍ଡାରର ବିକାଶ :** ରାଜ୍ୟ ପଞ୍ଚାୟତ ରାଜ ସଭ୍ୟଗଣଙ୍କୁ ବର୍ଦ୍ଧିତ ଦକ୍ଷତା ପ୍ରଦାନ କରିପାରିବେ ତାହା ସହ ସେମାନଙ୍କୁ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରରେ ଉତ୍ସ ସୃଷ୍ଟିକାରୀ କରିଥାଏ। ଏହି ଉତ୍ସଗୁଡିକ ୱେବ ଆଧାରିତ ହେବ ଯାହା ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗକୁ ଆକର୍ଷଣ କରିପାରିବ , ସେମାନଙ୍କର ସମ୍ପୃକ୍ତ ଯୋଜନା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିପାରିବ। ଗତ ଦୁଇ ଦଶନ୍ଧିରୁ ଅଧିକ ସମୟ ଧରି, ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟାର ପ୍ରମୁଖ କେନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ହୋଇଛି । ଜାତୀୟ ସରକାର ସମୟ ସମୟରେ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରରେ ସୂକ୍ଷ୍ମଯୋଜନା ଦୃଢ କରି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି। ପଞ୍ଚାୟତକୁ କ୍ଷମତା ବିସ୍ତାର କରିବାରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ମଧ୍ୟ ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି। ବଜେଟ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ପଞ୍ଚାୟତର ଅବଦାନକୁ ରାଜ୍ୟ ଉନ୍ମୁକ୍ତ କରିଲୋକମାନଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତା ଓ ମହତ୍ୱାକାଂକ୍ଷା ପୂରଣ କରିବାରେ ପଥ ସାଜିଛି।

**ଉତ୍ସ :** "ଓଡ଼ିଶାରେ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଯୋଜନା ଏବଂ ବଜେଟ୍ ପ୍ରକ୍ରିୟା: ପ୍ରମୁଖ ସୁଯୋଗ", ପ୍ରକାଶ ମିଶ୍ରଙ୍କ ପତ୍ରିକା (ପତ୍ରିକା ଓଡିଶା ରିଭ୍ୟୁ ,ଫେବୃଆରୀ-ମାର୍ଚ୍ଚ - ୨୦୧୫)

## ୧.୫ ସାରାଂଶ

୭୩ତମ ଭାରତୀୟ ସମ୍ବିଧାନ ସଂଶୋଧନ, ୧୯୯୨ ପରେ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟାର ପ୍ରକୃତ ଗତି ପାଇଲା । ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନ ସମୟରେ ସ୍ଥାନୀୟ ସରକାର ଏବଂ ବ୍ୟବସ୍ଥାପନା ପାଇଁ ଗ୍ରାମ ସ୍ତରୀୟ ପଞ୍ଚାୟତ ମୁଖ୍ୟ ଏକକ ଥିଲା। ପ୍ରଥମ ଭାରତ ଶାସନ ଅଧିନିୟମ, ୧୯୧୯ ମାଧମରେ ମଧୁସୁଦନ ଦାସ ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ୱାୟତ୍ତ-ଶାସନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ମାତ୍ର ପରେ ସେ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବା ପାଇଁ ବାଧହୋଇଥିଲେ ।ସେ ୧୯୦୩ ମସିହାରେ ଭାରତୀୟ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ପ୍ଲେନେରି ଅଧିବେଶନରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଗତ କରିଥିଲେ। ଆହୁରି ମଧ୍ୟ, ଓଡିଶାରେ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାରେ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଯୋଜନାର ବିବର୍ତ୍ତନ (ସ୍ୱାଧୀନତା ପୂର୍ବ ଓ ପର ଅବଧି), ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏବଂ ସୁଯୋଗ ଦ୍ୱାରା ସରକାରୀ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଦାୟୀ ଥିଲା।

## ୧.୬ ମୁଖ୍ୟ ଶବ୍ଦାବଳୀ

- **ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଯୋଜନା-** କେନ୍ଦ୍ରର କ୍ଷମତା ରାଜ୍ୟ/ଅଧସ୍ତନ ସ୍ତରକୁ ବର୍ଣ୍ଟନ କରିବା ପ୍ରକ୍ରିୟା
- **ସ୍ଥାନୀୟ-ସ୍ୱାୟତ୍ତ ଶାସନ –** ତୃଣମୂଳ (ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ)ସ୍ତରରେ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରତ୍ୟେକ୍ଷ ଭାବେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ହାତରେ ପରିଚାଳିତ ହେବ ସହ ରାଜ୍ୟ/କେନ୍ଦ୍ର ସହ ସମନ୍ୱୟ ରକ୍ଷା ।
- **ସଂଶୋଧନ –** ଯୁଗୋପଯୋଗୀ କରି ନିୟମକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାର ବୈଧ ଧାରା।

## ୧.୭ ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ


- ପ୍ରଭାସ ମିଶ୍ର ,୨୦୧୫, ଓଡିଶା ରେ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଯୋଜନା ଓ ବଜେଟ ପ୍ରକ୍ରିୟା: ପ୍ରମୁଖ ସୁଯୋଗ"(ଓଡିଶାରେ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଯୋଜନା ଏବଂ ବଜେଟ୍ ପ୍ରକ୍ରିୟା : ପ୍ରମୁଖ ସୁଯୋଗ ।), ଓଡିଶା ରିଭ୍ୟୁ (ଫେବୃଆରୀ ମାର୍ଚ୍ଚ - ୨୦୧୫), ଭୁବନେଶ୍ୱର

# ଦ୍ୱିତୀୟ ଏକକ : ଓଡିଶାରେ ନିମ୍ନମାନ ବିକାଶର ହିତ ପାଇଁ ଯୋଜନା ସଂରଚନା

**ବିଷୟ ଗଠନ :**


୨.୦ ପଠନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ

୨.୧ ଉପକ୍ରମ : ଓଡ଼ିଶାରେ ନିମ୍ନମାନ ବିକାଶ ହିତ ପାଇଁ ଯୋଜନା ସଂରଚନାର ପ୍ରସ୍ତାବ

୨.୨ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ବିକାଶ ଯୋଜନା (ଜି.ପି.ଡି.ପି)

୨.୩ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ବିକାଶ ଯୋଜନା (ଜି.ପି.ଡି.ପି) କାହିଁକି ଆବଶ୍ୟକ ?

୨.୪ ୫ମ ଅନୁସୂଚୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ଜି.ପି.ଡି.ପି ପାଇଁ ବିଶେଷ ପ୍ରକ୍ରିୟା

୨.୫ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ଯୋଜନା ନୀତି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଉପଚାରରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ପଦକ୍ଷେପ

୨.୬ ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରରେ ଏକ ସଶକ୍ତ କମିଟିର ସ୍ଥାପନ

୨.୭ ଉତ୍ସ ଆବରଣ ପାଇଁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ

୨.୮ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତର ଯୋଜନା ପାଇଁ ବିସ୍ତୃତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ପ୍ରସ୍ତୁତି

୨.୯ ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରରେ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି

୨.୧୦ ସମର୍ଥନ ବ୍ୟବସ୍ଥା / ସଂଯୋଜନା

୨.୧୧ ସମୀକ୍ଷା, ନିଷ୍ପାଦନ ଏବଂ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ

୨.୧୨ ଉତ୍ସାହପ୍ରଦ ପ୍ରଦର୍ଶନ

୨.୧୩ ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି

୨.୧୪ ଉତ୍ତରଦାୟିତ୍ୱ ପ୍ରଣାଳୀ

୨.୧୫ ସମୟସୀମା

୨.୧୬ ସାରାଂଶ

୨.୧୭ ମୁଖ୍ୟ ଶବ୍ଦାବଳୀ

୨.୧୮ ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ


## ୨.୦ ପଠନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ

ଏହି ଏକକ ସମାପ୍ତ ହେବାପରେ, ଆପଣ ଅବଗତ ହେବେ :

- ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ବିକାଶ ଯୋଜନା (ଜିପିଡିପି) ର ଧାରଣା ଜାଣିବେ ।
- ୫ମ ଅନୁସୂଚୀରେ ଅଞ୍ଚଳରେ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ବିକାଶ ଯୋଜନା ବିଶେଷ ପ୍ରକ୍ରିୟା ବୁଝିବେ ।
- ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ବିକାଶ ଯୋଜନାରେ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତସ୍ତରୀୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀର ବିସ୍ତୃତ ଆଲୋଚନା କରିପାରିବା ।

## ୨.୧ ଓଡ଼ିଶାରେ ନିମ୍ନମାନ ବିକାଶ ହିତ ପାଇଁ ଯୋଜନା ସଂରଚନାର ପ୍ରସ୍ତାବ

ଭାରତରେ ନିମ୍ନମାନ ବିକାଶ ହିତ ପାଇଁ ଯୋଜନାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଭାରତର ନାଗରିକଙ୍କ ସାମାଜିକ ଏବଂ ଅର୍ଥନୈତିକ ସ୍ଥିତିରେ ସମାନତା ଆଣିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଛି । ଏହି ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ତ୍ରିସ୍ତରୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଶାସନ ତୃଣମୂଳ ସ୍ତର କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଣାଯିବ । ତେଣୁ, ଭାରତୀୟ ସମ୍ବିଧାନର ଧାରା ୨୪୩ଏ ର ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ ପାଇଁ ଯୋଜନାର ଆଦେଶ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଏବଂ ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ ଦ୍ୱାରା ପଞ୍ଚାୟତ ଏବଂ ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ପଞ୍ଚାୟତ ମାଧ୍ୟମରେ ଆଶା କରାଯାଉଛିଯେ ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ୱାୟତ୍ତ-ଶାସନ ଅନୁଷ୍ଠାନକୁ ବିବର୍ତ୍ତିତ ହେବ। ଗତ ଦୁଇ ଦଶନ୍ଧିରେ ଅନେକ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛିଯେ ରାଜ୍ୟ ଏବଂକେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସରକାର ଦ୍ୱାରା ଏହି ଆଦେଶ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବାକୁହେବ । ତଥାପି, ଉତ୍ସର ସ୍ୱଚ୍ଛତା,ସୁଯୋଗର ଅଭାବ ଏବଂ ଦକ୍ଷତାର ସୀମିତତା ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣର ଗତିକୁ ଧୀର କରିଛି।

"କେନ୍ଦ୍ରରେ ବସିଥିବା କୋଡ଼ିଏ ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକୃତ ଗଣତନ୍ତ୍ରର କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ। ଏହାକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗାଁର ଲୋକମାନେ ନିମ୍ନରୁ କାମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ। " - ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ।

## ୨.୨ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତସ୍ତରର ବିକାଶ ଯୋଜନା (ଜି.ପି.ଡି.ପି)

ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରୀୟ ବିକାଶ ଯୋଜନା (ଜିପିଡିପି : Gram Panchayat Level Development Plans) ଆଦର୍ଶଗତ ଭାବେ ଲୋକଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତା ସହିତ ମେଳ ଖାଇବା ଉଚିତ ଓ ପ୍ରାଥମିକତା ଭିତ୍ତିରେ ଉପଲବ୍ଧ ଉତ୍ସ ଏବଂ ଅତିରିକ୍ତ ଭାବରେ ଏକ ନିରପେକ୍ଷ, ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ, ସ୍ୱଚ୍ଛ ଏବଂ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ ପ୍ରକ୍ରିୟା ମାଧ୍ୟମରେ ସ୍ଥାନୀୟ ଉତ୍ସଗୁଡ଼ିକୁ ଏକତ୍ର କରିବା ଉଚିତ୍। ସ୍ଥାନୀୟ ବିକାଶ ସମସ୍ୟା, ସ୍ଥାନୀୟ ଅନୁଭୂତିର ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ପ୍ରାଥମିକତା, ସମସ୍ୟାର ସ୍ଥାନୀୟ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଓ ସ୍ଥାନୀୟ ଉତ୍ସ ପରିଚାଳନା ସମସ୍ତ ଅନ୍ତ୍ୟୋଦୟ ନିୟମ ଉପରେ ଭିତ୍ତି କରି ସମନ୍ୱିତ ସ୍ଥାନୀୟ ଦୃଷ୍ଟି ମାଧ୍ୟମରେ ସମାଧାନ ଲକ୍ଷ୍ୟହେବ ।

## ୨.୩ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ବିକାଶ ଯୋଜନା (ଜି.ପି.ଡି.ପି) କାହିଁକି ଆବଶ୍ୟକ ?

ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ପଞ୍ଚାୟତ ରାଜ ଅଧିନିୟମ ସ୍ଥାନୀୟ ପଞ୍ଚାୟତ ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥାନୀୟ ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ ଓ ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ ପାଇଁଯୋଜନା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱାରୋପ କରିଛନ୍ତି। ସ୍ଥାନୀୟ ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଅନେକ ସୁବିଧା ଏବଂ ଲାଭ ଅଛି, ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁକେତେକ ନିମ୍ନରେ ତାଲିକାଭୁକ୍ତ :

- ଏହା ସ୍ଥାନୀୟ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଅନୁଭବ କରେ ।
- ଏହା ସ୍ଥାନୀୟ ସାମର୍ଥ୍ୟର ଉତ୍ତମ ପ୍ରଶଂସା ପ୍ରଦାନ କରେ ।
- ଏହା ଅଭିସରଣ ପାଇଁ ଏକ ପରିଚାଳନାଗତ ପଦ୍ଧତି ହୁଏ ଯାହା ନିମ୍ନ ସ୍ତରରୁ ସ୍ଥାନୀୟ ଆବଶ୍ୟକତା ଓ ଚାହିଦାକୁ ଆଧାର କରିଥାଏ ।
- ଏହା ପଞ୍ଚାୟତ କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ/ ବହିଷ୍କୃତ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚହେବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ ।

- ଏହା ବିଭିନ୍ନ ବିଭେଦଗତ ଗୋଷ୍ଠୀସମୂହର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ କରିପାରିବ ।
- ଏହା ସମସ୍ତ ବିଭାଗରେ ଗତି ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ସରକାରରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ ସାମର୍ଥ୍ୟ ବଢାଏ ।
- ଏହା ଲୋକମାନଙ୍କର ଜ୍ଞାନ ଏବଂ ପ୍ରଜ୍ଞାନର ସମ୍ମିଶ୍ରଣ କରି ସ୍ଥାନୀୟ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ସ୍ଥାନ ପ୍ରଦାନର ପ୍ରୟାସ ରଖେ ।
- ଏହା ନାଗରିକ ଏବଂ ନିର୍ବାଚିତ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିକାଶର ବୁଝାମଣାକୁ ବୃଦ୍ଧିକରେ ।
- ଏହା ଉତ୍ସ / ଅଧିକାର / ସେବାଗୁଡ଼ିକୁ ସହଜ ପ୍ରବେଶକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରେ ।
- ଏହା ବିଭିନ୍ନ ଉତ୍ସରୁ ପାଣ୍ଠିର ଉତ୍ତମ ଅବଶୋଷଣ କରିବାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖେ ।
- ଏହା ପଞ୍ଚାୟତ ଏବଂ ସ୍ଥାନୀୟ ନାଗରିକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସନ୍ତୁଳିତ ବନ୍ଧନକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରେ ।
- ଏହା ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ସରକାରକୁ ସୃଷ୍ଟି କରେ
- ଏହା ସ୍ଥାନୀୟ ଉତ୍ସ ସଂଗ୍ରହକୁ ସହଜ କରିଥାଏ ।
- ଏହା ଅର୍ଥନୀତି ଏବଂ ଦକ୍ଷତାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରେ ।
- ଏହା ସ୍ଥାନୀୟ ସରକାରକୁ ନାଗରିକଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଉତ୍ତରଦାୟିତ୍ୱବୋଧ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରେ ।
- ଏହା ଗ୍ରାମ ସଭା, ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ଥାନୀୟ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଓ ସଂରଚନାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ସଂସ୍ଥା ଭାବରେ ସକ୍ରିୟ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ ।
- ଏହା ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ବିକାଶର ଉଚ୍ଚ ଅବସ୍ଥାରେ ପହଞ୍ଚିବାରେ ସକ୍ରିୟ କରିଥାଏ ।
- ଏହା ସ୍ଥାନୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଏବଂ ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟତାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରେ ।

ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ବିକାଶ ଯୋଜନା (ଜି.ପି.ଡି.ପି) ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନୀୟ ମଡେଲ୍ ଏବଂ ଉଦ୍ଭାବନ ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦିଏ ଯାହା ସ୍ଥାନୀୟ ଭାବରେ ଉପଯୁକ୍ତ ଏବଂ ବ୍ୟୟବହୁଳ ହେବ । ଏହା ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ୱ-ଶାସନର ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ପରିଣତ କରିବାରେ ଏବଂ ବିକାଶ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଭାବରେ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତର ପରିଚୟକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ । ଏକ ସ୍ଥାନୀୟ ଭାବରେ ଜନ୍ମିତ ଯୋଜନା ମଧ୍ୟ ଅନାବଶ୍ୟକ ଉତ୍ସଗୁଡ଼ିକୁ ଦକ୍ଷତାର ସହିତ ଏବଂ ଉତ୍ତରଦାୟୀ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରିବାର ଏକମାତ୍ର ଉପାୟ ହେବ । ଏଥିରେ ସ୍ଥାନୀୟ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମତାକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ପାଇଁ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ଏଥିରେ ଅତିରିକ୍ତ ସୁବିଧା ଅଛି । ସାମଗ୍ରିକ ଭାବେ ଏକ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ବିକାଶ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟାହେବ :

- ଉନ୍ନତ ସେବା ବିତରଣ ।
- ନାଗରିକତ୍ୱର ବିକାଶ ।
- ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀତାକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବ ।

- ଗୋଷ୍ଠୀ ଏବଂଲୋକମାନଙ୍କର ଅନୁଷ୍ଠାନର ମୈତ୍ରୀ ପାଇଁ ସ୍ଥାନ ସୃଷ୍ଟି କରିବ ।
- ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ତରରେ ଉନ୍ନତ ସରକାରଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି କରିବ ।

## ୨.୪ ୫ମ ଅନୁସୂଚୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ଜି.ପି.ଡି.ପି ପାଇଁ ବିଶେଷ ପ୍ରକ୍ରିୟା

ଅନୁସୂଚୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ପଞ୍ଚାୟତ ସମ୍ପ୍ରସାରଣର ଅଧିନିୟମ,୧୯୯୬ (ପେସା : ଅନୁସୂଚିତ ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିନିୟମକୁ ପଞ୍ଚାୟତ ବିସ୍ତାର।)ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରାମ ସଭା ମାଧ୍ୟମରେ ସ୍ଥାନୀୟ ସମୁଦାୟର ସଶକ୍ତିକରଣକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରେ ଏବଂ ଏହି ଅଞ୍ଚଳର ସମସ୍ତ ବିକାଶମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଯୋଜନା ତଥା କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ । ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ, ପୁନଃ ଥଇଥାନ ଏବଂ ପୁନର୍ବସତି, ଜମି ପୁନରୁଦ୍ଧାର (ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାକ୍ଷେତ୍ରରେ), ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଖନନ, ବିଷାକ୍ତ ପଦାର୍ଥ ବ୍ୟବହାର, ଛୋଟ ଜଙ୍ଗଲ ଉତ୍ପାଦର ମାଲିକାନା, ଗ୍ରାମ ବଜାର ପରିଚାଳନା, ଜଳ ସଂସ୍ଥା ପରିଚାଳନା କ୍ଷେତ୍ରରେଏବଂ ଟଙ୍କା ଋଣ ଉପରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ମଧ୍ୟ ଲୋକଙ୍କ ଯୋଗଦାନ ଏବଂ ସହମତି ପ୍ରଚାର କରାଯାଏ। ।ତେଣୁ ପଞ୍ଚମ ଅନୁସୂଚି ଅଞ୍ଚଳରେ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରୀୟ ବିକାଶ ଯୋଜନା (ଜିପିଡିପିପି) ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାବେଳେ ଏହି ଆଇନର କଡାକଡି ପାଳନ କରାଯିବା ଉଚିତ୍।

ପଞ୍ଚମ ସୂଚୀ ଅନୁଯାୟୀ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ କ୍ଷେତ୍ରରେ, କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଞ୍ଚଳ / ଗ୍ରାମ ସ୍ତରରେ ନାଗରିକଙ୍କ ଅଂଶଗ୍ରହଣ ନିଶ୍ଚିତ ହେବା ଉଚିତ୍। ଏହିଯୋଜନାଗୁଡିକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଞ୍ଚଳ / ଗ୍ରାମ ସ୍ତରରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା ପରେ ସମାନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅନୁଯାୟୀ ଅନ୍ୟ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନୁସରଣ କରାଯିବା ପରେ, ଏହିଯୋଜନାଗୁଡିକ କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ ନକରି ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରରେ ଏକୀଭୂତ ହେବା ଉଚିତ ।

## ୨.୫ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ଯୋଜନା ନୀତି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଉପଚାରରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ପଦକ୍ଷେପ

ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରୀୟ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ରାଜ୍ୟ ତୁରନ୍ତ ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ତରରେ ନୀତିଗତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତନେଇପାରେ। ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରୀୟ ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ପ୍ରକୃତି ଏବଂ ପରିସର ଉପରେ ସ୍ୱଷ୍ଟତା ରହିବା ଉଚିତ୍। ବର୍ତ୍ତମାନ, ଅଧିକାଂଶ ରାଜ୍ୟରେ କର୍ମ ନିଯୁକ୍ତି, ସ୍ୱଚ୍ଛ ଭାରତ ମି ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରରେ ପୃଥକ ଭାବରେ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି। ଆହୁରି ମଧ୍ୟ, ଗ୍ରାମ ସଭା ମାଧ୍ୟମରେ ବିଭିନ୍ନଯୋଜନା ପାଇଁ ହିତାଧିକାରୀ ଚିହ୍ନଟ ପାଇଁ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ହେଉଛି ପ୍ରାଥମିକ ସଂସ୍ଥା। ଅଧିକନ୍ତୁ, ସେମାନଙ୍କୁ ସ୍ଥାନୀୟ ଯୋଜନାଗୁଡିକର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ସହିତ ପ୍ରମୁଖ ଯୋଜନାଗୁଡିକ ଉପରେ ନଜର ରଖିବାରେ ଏକ ଭୂମିକା ଦିଆଯାଇଛି ଏବଂ ସେମାନେ ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କମିଟିରେ ଜଡିତ ଅଛନ୍ତି, ବିଶେଷକରି ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ପରିମଳ, ଜଳ ଯୋଗାଣ, ଜଳସେଚନ ପରିଚାଳନା, ଶିକ୍ଷା, ପୁଷ୍ଟିକର, ସାମାଜିକ ବନ ବିଭାଗ, ଜୈବ ବିବିଧତା ଏବଂ ସାଧାରଣ ବଣ୍ଟନ । ଏଥିସହ ଅଧିକାଂଶ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ସେମାନଙ୍କର ପାରମ୍ପାରିକ ନାଗରିକ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ ଜାରି ରଖିଛନ୍ତି ଯାହାକି ପରିମଳ ଏବଂ ପାନୀୟ ଜଳ ଯୋଗାଣ ସହିତ ଜଡିତ ।

ଏଫ୍‌ଏଫ୍‌ସି ପୁରସ୍କାର ସହିତ, ଗୋଟିଏ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରସ୍ତୁତିକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହେବା ଉଚିତ, ଯେଉଁଥିରେ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ରହିଛି ଏବଂ ଏହି ଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଏକତ୍ର କରି ସମସ୍ତ ଉତ୍ସକୁ ସମ୍ମିଳିତ କରିବ । ଏହା ମଧ୍ୟ ବଜେଟରେ ଦକ୍ଷତା, କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତାରେ ଉତ୍ତରଦାୟିତ୍ୱ ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ବିକାଶର ଉତ୍ତମ ବିତରଣକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବ । ଏଫ୍‌ଏଫ୍‌ସିଅନୁଦାନ ସହିତ, ଯାହାକେବଳ ପରିମଳ, ଜଳ ଯୋଗାଣ, ରାସ୍ତା, ରାସ୍ତା ଆଲୋକ, ଖେଳ ପଡିଆ, ଉଦ୍ୟାନ, ସମାଧି / ଶବଦାହ ସ୍ଥାନ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟସେବା ପାଇଁ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରିବ । ନିମ୍ନରେ ସୂଚିତ କରାଯାଇଥିବା ପରି ଏହାକୁ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଏକୀକୃତ କରିବାକୁ ପଡିବ :

- **ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ହ୍ରାସ :** ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ଢାଞ୍ଚା ଚିହ୍ନଟ କରି ବିଭିନ୍ନଯୋଜନା ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଗରିବ ଗୋଷ୍ଠୀ ତଥା ସ୍ଥାନୀୟ ଅଞ୍ଚଳ ପାଇଁମୌଳିକ ସେବାକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟଦେବା, ଏକ ଭିନ୍ନ ଆଇନ, କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଏବଂ ଯୋଜନା ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା (ପେସା ଅଧିକାର, ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର, ସାମାଜିକ ସୁରକ୍ଷା, ଖାଦ୍ୟ ନିରାପତ୍ତା, ଶିକ୍ଷା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ପୁଷ୍ଟିକର ଖାଦ୍ୟ) ଅଧିକାରକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରି ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ହ୍ରାସ ଉପରେଧ୍ୟାନ ଦେବା ଉଚିତ୍ । ବିଶେଷକରି ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ଜାତୀୟ ନିଶ୍ଚିତ କର୍ମ ନିଯୁକ୍ତିଯୋଜନା ଏବଂ ଜାତୀୟ ଗ୍ରାମୀଣ ଜୀବିକା ମିଶନ ଅଧୀନରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଗରିବଙ୍କ ଅନୁଷ୍ଠାନ ମାଧ୍ୟମରେ ଜୀବିକାର ଉନ୍ନତି ।
- **ମାନବ ବିକାଶ :** ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଦକ୍ଷତା ବିକାଶ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ବିଶେଷକରି ଜନସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ଏବଂ ଖାଦ୍ୟ ଏବଂ ପୁଷ୍ଟିକର ଖାଦ୍ୟ, ଶିଶୁ ଲିଙ୍ଗ ଅନୁପାତ ଇତ୍ୟାଦି ସହିତ ସାକ୍ଷରତା ଏବଂ ଶିକ୍ଷା ସହିତ ଜଡିତ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉପାଦାନ ରହିବା ଉଚିତ, ବିଶେଷତଃ ଅଙ୍ଗନୱାଡି ମାଧ୍ୟମରେ ମାନବ ବିକାଶ ସେବାର ଗୁଣବତ୍ତା ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେବା ଉଚିତ୍, ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଧାର୍ଯ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀସ୍ପଷ୍ଟ ଫଳାଫଳ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ବିଦ୍ୟାଳୟ, ଡାକ୍ତରଖାନା, ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ପ୍ରବେଶ ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ଭିତ୍ତିଭୂମିର ନବୀକରଣ ।
- **ସାମାଜିକ ବିକାଶ :** ଦୁର୍ବଳ ତଥା ଦଳିତ ଗୋଷ୍ଠୀର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତର ବିକାଶ ଯୋଜନା ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିବା ଉଚିତ୍ ।
  - ବିଶେଷକରି ଦୁର୍ବଳ ଆଦିବାସୀଗୋଷ୍ଠୀ ଏବଂ ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ସହିତ ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି, ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି ।
  - ଅକ୍ଷମ ବ୍ୟକ୍ତି ।
  - ବୃଦ୍ଧଲୋକ
  - ମହିଳା
  - ଶିଶୁ
  - ଗୋଷ୍ଠୀ ଶ୍ରମିକ, ଶିଶୁ ଶ୍ରମିକ, ଅସୂଚୀତ ବଂଶ ଏବଂ ଯାଯାବର,କଷ୍ଟଭୋଗୀ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣକାରୀ, ହସ୍ତକୃତ ପରିଷ୍କାରକ, ତୃତୀୟ ଲିଙ୍ଗ, ମାନବ ଚାଲାଣ ଭୋକ୍ତଭୋଗୀ ଇତ୍ୟାଦି ପରି ଅଭେଦ୍ୟ ଗୋଷ୍ଠୀ ।

ଏହି ବର୍ଗଗୁଡିକ ପାଇଁ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ହ୍ରାସ ଏବଂ ମାନବ ବିକାଶ ଏବଂ ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ସହିତ, ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତର ବିକାଶ ଯୋଜନା ଏହିଗୋଷ୍ଠୀର ସ୍ଥିତିକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରୁଥିବା ସାମାଜିକ ନିର୍ଣ୍ଣୟକାରୀଙ୍କୁ ସମାଧାନ କରିବାକୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ଉଚିତ୍ ।

- **ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ :** ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତଗୁଡିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯିବା ଉଚିତ ଯାହା ସ୍ଥାନୀୟ ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ଉତ୍ପାଦକତା ବୃଦ୍ଧି, ନିଯୁକ୍ତି ଏବଂ ନିଯୁକ୍ତି ବୃଦ୍ଧି, ସ୍ଥାନୀୟ ଉତ୍ପାଦର ବଜାର ପ୍ରବେଶ ତଥା ବଜାର ଯୋଗ୍ୟତା ବୃଦ୍ଧି, ମୂଲ୍ୟ ବୃଦ୍ଧିକୁପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିବା, ବଜାର, ପୋଖରୀ, ମତ୍ସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ, ପଶୁପାଳନ ବିକାଶ, ଉଦ୍ୟାନ କୃଷି ପରି ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ଭିତ୍ତିଭୂମି ସୃଷ୍ଟି କରିବ । ବିକାଶ, ଜମି ବିକାଶ, କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନ ସୁବିଧା, ଖୋଳାଯାଇଥିବା କୂଅ, ଜଳସେଚନ ଟାଙ୍କି ଇତ୍ୟାଦି କୃଷି ଏବଂ ସହଯୋଗୀକ୍ଷେତ୍ର ଉପରେଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଉଥିବାବେଳେ ସ୍ଥାନୀୟ ଉତ୍ପାଦନ ବିଶେଷ ଭାବରେ ପାରମ୍ପରିକ ଶିଳ୍ପ ଏବଂସେବା ତଥା ଆର୍ଥିକ ଅନ୍ତର୍ଭୂକ୍ତ ଉପରେଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଇପାରେ ।
- **ପରିବେଶ ବିକାଶ :** ଏଥିରେ ଜଳ ପରିବେଶ, ଚାରଣଭୂମି, ଘାସ ଜମି, ଧରାଯିବା ଏବଂ ସ୍ଥାନୀୟ ଜଙ୍ଗଲ ତଥା ଜୈବ ସମ୍ବଳ ସଂରକ୍ଷଣ ତଥା ଛୋଟ ଜଙ୍ଗଲ ଉତ୍ପାଦନ, ଅଗ୍ନି କାଠ, ଘଷି, ଔଷଧୀୟ ଉଦ୍ଭିଦ ଇତ୍ୟାଦି ବିଭିନ୍ନ ପରିସଂସ୍ଥାର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ଏବଂ ନବୀକରଣର ଉପାୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯିବା ଉଚିତ। ସମନ୍ୱିତ ଜଳଛାୟା ପରିଚାଳନା ଏହା ପାଇଁ ମୌଳିକ ଉପାୟ ହେବ। ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅଧୀନରେ ନିଆଯାଇଥିବା ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ପରିବେଶ ଅନୁକୂଳ ଏବଂଜୈବ ବିବିଧତା ବୃଦ୍ଧିହେବା ଉଚିତ୍।
- **ଜନସେବା ବିତରଣ :** ପ୍ରମାଣପତ୍ର ପ୍ରଦାନ, ଜନ୍ମ ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁ ପଞ୍ଜିକରଣ, ଲାଇସେନ୍ସ / ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ ଏବଂ ସାମାଜିକ ସୁରକ୍ଷା ପେନସନ୍ ପରି କଲ୍ୟାଣ ସେବା ଭଳି ଶାସନ ସେବାଗୁଡିକର ଉନ୍ନତି ସେବାଗୁଡିକର ବୈଦ୍ୟୁତିକ ବିତରଣ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ୍ । ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସେବା ବିତରଣର ଗୁଣବତ୍ତା ଏବଂ ବିଦ୍ୟମାନ ସମ୍ପତ୍ତିର ଉପଯୁକ୍ତ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ଏବଂ ବ୍ୟବହାରକୁ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱଦେବା ଉଚିତ୍। ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣହେଉଛି, ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତଗୁଡିକ ସ୍ଥାନୀୟ ବିକାଶକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ପାଇଁ ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବା ଉଚିତ ଯାହା ଶୂନ କିମ୍ବା ସର୍ବନିମ୍ନ ବିନିଯୋଗ ଆବଶ୍ୟକ କରେ । ଏହା କରିବା ପାଇଁ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତଗୁଡ଼ିକ ପରାମର୍ଶଦାତା ଭାବରେ ପରାମର୍ଶଗୁଡିକ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବା ଉଚିତ୍।
- **ଉତ୍ତମ ଶାସନ :** ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଜନସେବା ବିତରଣ ସହିତ, ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ଅଂଶଗ୍ରହଣ ବିଶେଷକରି ଦଳିତ ଗୋଷ୍ଠୀ ସହ ଜଡିତ ସ୍ୱଚ୍ଛତା ଏବଂ ସକ୍ରିୟ ପ୍ରକାଶ, ସମୁଦାୟ ଭିତ୍ତିକ ଚାଳନା ଓ ବଜେଟ୍ ଏବଂ ବ୍ୟୟରେ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏବଂ ପ୍ରଣାଳୀ ବିକାଶ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ କରେ। ଗରିବଙ୍କ ଅନୁଷ୍ଠାନ ସହିତ ବିଶେଷ ସ୍ୱୟଂ ସହାୟକ ଗୋଷ୍ଠୀନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବେ ମହିଳାମାନଙ୍କ ସହିତ ଘନିଷ୍ଠ ସହଭାଗିତା ମଧ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ। ନାଗରିକଙ୍କ ରାଜପତ୍ର ସହିତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ପାଇଁ ଏହା ଏକ 'ଉତ୍ତମ ଶାସନ' ଯୋଜନା ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ କରୁଛି।

## ୨.୬ ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରରେ ଏକ ସଶକ୍ତ କମିଟିର ସ୍ଥାପନ

ଯେହେତୁ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରୀୟ ବିକାଶ ଯୋଜନା(ଜିପିଡିପି) ହେଉଛି ନୂତନ ପଦକ୍ଷେପ ଯୋଜନା ସମସ୍ତ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତରେ ଏକ ସମୟରେ ବିସ୍ତାର ହେବ ଏବଂ ଏହା ସବୁ ସ୍ତରରେ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗର ସମନ୍ୱୟ ଆବଶ୍ୟକ କରେ । କ୍ଷେତ୍ର ଅଭିଜ୍ଞତା ଉପରେ ଆଧାର କରି ଅନେକ ସମସ୍ୟା କ୍ରମାଗତ ଭାବରେ ବାହାର କରି ଦିଆଯିବ ଏବଂ ନିମ୍ନରୁ ନିୟମିତ ଭାବରେ ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣ ଖୋଜାଯିବ । ସେଥିପାଇଁ, ସେଠାରେ ଏକ ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରୀୟ ସଶକ୍ତ କମିଟି ଦରକାର ହୁଏ । ପ୍ରସ୍ତାବିତ ସଶକ୍ତ କମିଟିର ଗଠନ ହେଉଛି:

- **ମୁଖ୍ୟ ସଚିବ / ବିକାଶ କମିଶନର – ଅଧ୍ୟକ୍ଷ**
- **ସଚିବ- ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ (ଆୟୋଜକ)**

**ସଚିବ ନିମ୍ନଲିଖିତ ବିଭାଗର ଭାର ବହନ କରିବେ :**

- ଅର୍ଥ
- ଯୋଜନା
- ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ବିକାଶ (ଯଦିଓ ଏହା ପଞ୍ଚାୟତିରାଜର ଅଂଶ ନୁହେଁ)
- ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି ବିକାଶ
- ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି ବିକାଶ
- ମହିଳା ଏବଂ ଶିଶୁ ବିକାଶ
- ପାନୀୟ ଜଳ ଏବଂ ପରିମଳ
- ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ
- ବିଦ୍ୟାଳୟ ଶିକ୍ଷା
- କୃଷି / ପଶୁପାଳନ / ମତ୍ସ୍ୟଚାଷ ।
- ଶିଳ୍ପ
- ଜଙ୍ଗଲ
- ଲୋକ ସମ୍ପର୍କ
- ସଶକ୍ତ କମିଟି ର କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ହେବ:
- ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏବଂ ପ୍ରଣାଳୀ ବିଷୟରେ ବିସ୍ତୃତ ସରକାରୀ ଆଦେଶ / ବିଧି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ।
- ସମସ୍ତ ସ୍ତରରେ ଆନ୍ତଃବିଭାଗୀୟ ସମନ୍ୱୟ ନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ।
- ସମସ୍ତ ସ୍ତରରେ ମାନବ ସମ୍ବଳ ଏବଂ ବୈଷୟିକ ସହାୟତା ବିଷୟରେ ବିସ୍ତୃତ ବିବରଣୀ ସହିତ ଯୋଜନା ଏବଂ ଉତ୍ସଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ମିଶ୍ରଣ ଉପରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମା ପ୍ରଦାନ କରିବା ।

- ମଧ୍ୟମ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ସଂଶୋଧନ, ତ୍ରୁଟି ନିବାରଣ ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଯାୟୀ ନିଷ୍ପତ୍ତିନେବା।
- କ୍ଷେତ୍ରରୁ ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକର ଜବାବ ଦେବା ଏବଂ ନିର୍ଘଣ୍ଟ ବିଧି / ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣ ସହିତ ବାହାରକୁ ଆସିବା ।
- ସମଗ୍ର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଉପରେ ନଜର ରଖିବା ଏବଂ ପରିଚାଳନା କରିବା ।

ସଶକ୍ତ କମିଟି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନରେ ପ୍ରତି ସପ୍ତାହରେ ଅନ୍ତତଃ ପକ୍ଷେ ପ୍ରଥମ ତିନିମାସ ପାଇଁ ଏବଂ ପରେ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଯାୟୀ ବୈଠକ ହୋଇପାରେ । ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ବିଷୟଗୁଡିକ ସମାଧାନ କରିବାକୁ ଏବଂ ସମସ୍ତ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଆଦେଶ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ସଶକ୍ତ କମିଟିର କ୍ଷମତା ରହିବା ଉଚିତ୍।

## ୨.୭ ଉତ୍ସ ଆବରଣ ପାଇଁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ

ସଶକ୍ତ କମିଟି ଉତ୍ସ ଆବରଣ ସ୍ଥିର କରିବା ଉଚିତ ଯାହା ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧହେବ । ଏହା ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଭାବରେ ନିମ୍ନଲିଖିତଗୁଡ଼ିକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା ଉଚିତ :

କ) ଆର୍ଥିକ କମିଶନ ଅନୁଦାନ

ଖ) ରାଜ୍ୟ ଆର୍ଥିକ କମିଶନ ଅନୁଦାନ

ଗ) ଆପଣା ଉତ୍ସ ରାଜସ୍ୱ - ଶେଷ ତିନି ବର୍ଷର ପ୍ରକଳ୍ପ ଉପରେ ଆଧାରିତ ହେବା

ଘ) ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ଜାତୀୟ ନିଶ୍ଚିତ କର୍ମ ନିଯୁକ୍ତି ଯୋଜନା ଅନୁଯାୟୀ ଅନୁମୋଦିତ ଶ୍ରମ ବଜେଟ୍ ।

ଙ) ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର ଯୋଜନାସମୂହ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ଯୋଜନାସମୂହ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତକୁ ସମର୍ପିଦେବା

ଚ) ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ଯେଉଁଯୋଜନାସମୂହର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନିଏ,ଯଦି ତାହା ପାଇଁ ପାଣ୍ଠି ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହୋଇନଥାଏ

ଛ) ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଅବଦାନ (ନଗଦ ଅର୍ଥ, ବ୍ୟକ୍ତି ଏବଂ ଶ୍ରମ) / ରାଜ୍ୟଗୁଡିକ ଉପଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ଏକ ପରାମର୍ଶ ଠିକ୍ କରିବ

ଜ) ନିଗମ ସଂସ୍ଥା ସାମାଜିକ ଦାୟିତ୍ୱବୋଧ ପାଣ୍ଠି ଯଦି ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ପାଇଁ ନିଶ୍ଚିତ ଏବଂ ଉପଲବ୍ଧ ଥାଏ ତାହା ଉପରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି

ଉତ୍ସ : ଆବରଣର ଉପାଦାନଗୁଡିକ ଚୂଡାନ୍ତ କରିବା ପରେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ ଉତ୍ସଗୁଡିକ ସମ୍ପର୍କରେ ଲିଖିତ ଭାବେ ରାଜ୍ୟକୁ ଯୋଗାଯୋଗ କରିବା ଉଚିତ୍ । ଯଦି କିଛି ବର୍ଗର ସବିଶେଷ ତଥ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧ ନାହିଁ, ସେଗୁଡିକ ବ୍ୟାପକ ଭାବରେ ସୂଚିତ କରାଯାଇପାରେ ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଯୋଗାଯୋଗ କରାଯାଇପାରେ ।

ଆଦର୍ଶଗତ ଭାବରେ ଏହା ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସଂଖ୍ୟା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ରାଜ୍ୟସ୍ତରରେ କିମ୍ବା ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରରେ ଗୋଟିଗୋଟି କରି ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତକୁ ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ସରକାରୀ ଆଦେଶ ଆକାରରେ ହେବା ଉଚିତ୍।

## ୨.୮ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତର ଯୋଜନା ପାଇଁ ବିସ୍ତୃତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ପ୍ରସ୍ତୁତି

ରାଜ୍ୟ ; ଅର୍ଥ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ଏବଂ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟର ସାଧାରଣ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମା ଉପରେ ଆଧାର କରି ଓ ଦେଶରେ ସର୍ବୋତ୍ତମ ପଦ୍ଧତି ଗ୍ରହଣ କରି ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରୀୟ ବିକାଶ ଯୋଜନା ବିସ୍ତୃତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଉଚିତ । ଯେଉଁ ରାଜ୍ୟଗୁଡିକରେ ପୂର୍ବରୁ କିଛି ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଅଛି ସେଗୁଡିକ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ସଂଶୋଧନ କରିପାରନ୍ତି ।

ରାଜ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମା କରିବା ସମୟରେ, ଏକ ଅତୀତ ଅଭିଜ୍ଞତାର ତୁରନ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିପାରନ୍ତି ଯାହା ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ନେଇ ତିଆରି ହେବା ସହିତ ବିଶେଷ କରି ତା ସହ ଜଡିତ ସହାୟତାକୁ ନେବା ଆବଶ୍ୟକ -

- ପଛୁଆ ଅଞ୍ଚଳ ଅନୁଦାନ ପାଣ୍ଠି
- ସାଂସଦ ଆଦର୍ଶ ଗ୍ରାମ ଯୋଜନା
- ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ଜାତୀୟ ନିଶ୍ଚିତ କର୍ମ ନିଯୁକ୍ତି ଯୋଜନାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସହଭାଗୀ ଯୋଜନା ଅଭ୍ୟାସ ।
- ୟୁଏନ୍‌ଡିପି/ୟୁନିସେଫ୍ ପରି ଅନ୍ୟ କୌଣସି ରାଷ୍ଟ୍ରକୈନ୍ଦ୍ରିକ ପ୍ରକଳ୍ପ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଯୋଜନାକୁ ସମର୍ଥନ କରେ ।

**ରାଜ୍ୟଗୁଡିକ ମଧ୍ୟ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଦଲିଲଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁସରଣ କରିପାରନ୍ତି :**

- ମଣ୍ଡଳ ସ୍ତରୀୟ ଯୋଜନାର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀଗୋଷ୍ଠୀ ଦଲିଲ (ଏମ୍.ଏଲ. ଦାନ୍ତ୍ୱାଲା କମିଟି ଦଲିଲ); ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ, ଯୋଜନା ଆୟୋଗ; ଭାରତ ସରକାର ; ୧୯୭୮
- ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରୀୟ ଯୋଜନାର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀଗୋଷ୍ଠୀ ଦଲିଲ (ସି.ଏଚ.ହନୁମନ୍ତ ରାଓ କମିଟି ଦଲିଲ) ; ଭାଗ -୧; ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ, ଯୋଜନା ଆୟୋଗ, ଭାରତ ସରକାର; ୧୯୮୪
- ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରୀୟ ଯୋଜନାର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀଗୋଷ୍ଠୀ ଦଲିଲ (ସି.ଏଚ.ହନୁମନ୍ତ ରାଓ କମିଟି ଦଲିଲ); ଭାଗ -୨; ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ, ଯୋଜନା ଆୟୋଗ, ଭାରତ ସରକାର; ୧୯୮୫
- ତୃଣମୂଳ ସ୍ତର ଯୋଜନା, ଦକ୍ଷ ଗୋଷ୍ଠୀ ଦଲିଲ ; ଏକାଦଶ ପଞ୍ଚ ବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ଏକ ପାଇଁ କ୍ରିୟାଶୀଳ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ , ଯୋଜନା କମିଶନ , ଭାରତ ସରକାର; ମାର୍ଚ୍ଚ ୨୦୦୬
- ଅଖଣ୍ଡ ଜିଲ୍ଲାଯୋଜନା ପାଇଁ ହସ୍ତପୁସ୍ତିକା ; ଯୋଜନା ଆୟୋଗ, ଭାରତ ସରକାର ; ୨୦୦୮;
- ସାଂସଦ ଆଦର୍ଶ ଗ୍ରାମ ଯୋଜନା (SAGY) ପରିସ୍ଥିତି ବିଶ୍ଳେଷଣ ଉପରେ ନଥି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀଗୁଡିକ
- କେତେକ ରାଜ୍ୟରେ, ଯୋଜନା ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ବିକଶିତ ପଦ୍ଧତିଗୁଡିକ ଉପଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ ।

## ୨.୯ ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରରେ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି

ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତର ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତି ନିଷ୍ପତ୍ତି ଉପରେ ବ୍ୟାପକ ପ୍ରଚାର କରିବା ଆବଶ୍ୟକ, ଯାହାଫଳରେ ଉତ୍ସାହ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ଏବଂ ତୃଣମୂଳ ସ୍ତରରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ ଉତ୍ସାହପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ । ସମଗ୍ରଦେଶରେ ଭଲ କାର୍ଯ୍ୟ ଉପରେ ଆଧାର କରି, ନିମ୍ନଲିଖିତ ପରାମର୍ଶ ଦିଆଯାଇଛି :

- ଆଦର୍ଶଗତ ଭାବରେ ଯୋଜନାକୁଏକ ମର୍ମସ୍ପର୍ଶୀ ଏବଂ ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନୀୟ ନାମ ଦିଆଯାଇପାରେ
- ସାକ୍ଷରତା ଅଭିଯାନ, ଜାତୀୟ ଟିକା ଅଭିଯାନ, ଇତ୍ୟାଦି ର କାର୍ଯ୍ୟ ଭଳି ଏକ ଅଭିଯାନ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଅନୁସରଣ କରାଯାଇପାରେ
- ନିର୍ବାଚିତ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ପ୍ରଧାନମାନଙ୍କୁ ଏବଂ ସଦସ୍ୟଙ୍କ ନିକଟକୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ / ମନ୍ତ୍ରୀ ଏକ ଔପଚାରିକ ଯୋଗାଯୋଗର ପତ୍ର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବେ
- ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରରେ ଏକାଧିକ ବାର ଯୋଜନାର ଔପଚାରିକ ଉନ୍ମୋଚନ
- ରାଜ୍ୟ, ଜିଲ୍ଲା ମଣ୍ଡଳ ଏବଂ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ / ଏହାର ଅଂଶରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟାତ୍ମକ ସଭା ନିମ୍ନକର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁନେଇ :
    - ✓ ସାଂସଦ ଏବଂ ବିଧାୟକଙ୍କ ସମେତ ନିର୍ବାଚିତ ପ୍ରତିନିଧି
    - ✓ ସମ୍ପୃକ୍ତ ସମସ୍ତ ବିଭାଗର ଅଧିକାରୀଗଣ
    - ✓ ବକ୍ତା ଏବଂ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ
    - ✓ ପଞ୍ଚାୟତ ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ସଂଗଠନଗୁଡିକ
    - ✓ ସମାଜ / ନାଗରିକ
    - ✓ ସ୍ଥାନୀୟ ମତ ନିର୍ମାତା, ଧାର୍ମିକ ନେତା, ପାରମ୍ପରିକ ନେତା
    - ✓ ରାଜନୈତିକ ଦଳଗୁଡିକ
    - ✓ ଲୋକ ଗୋଷ୍ଠୀ (ସ୍ୱୟଂ ସହାୟକ ଗୋଷ୍ଠୀ ), ସମବାୟ ସମିତି
    - ✓ ଶିକ୍ଷାଅନୁଷ୍ଠାନ
    - ✓ ଗଣ ମାଧ୍ୟମ
    - ✓ ଗ୍ରାମ ସ୍ତରୀୟ କମିଟି
- ଖବରକାଗଜ, ରେଡିଓ, ଟିଭି, ସ୍ଥାନୀୟ କେବୁଲ ଅପରେଟର, ସିନେମା ହଲ୍, ସାମାଜିକ ଗଣ ମାଧ୍ୟମ, ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ୱେବସାଇଟ୍ ଇତ୍ୟାଦି ଉପରେଧ୍ୟାନ ଦେଇ ଏକ ଗଣମାଧ୍ୟମ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତୁ
- ଲୋକ ସଚେତନତା ଏବଂ ନାଟକ
- ବିଜ୍ଞାପନ ଅଭିଯାନ
- ସୂଚନା ପତ୍ର / ହସ୍ତ ବିଜ୍ଞାପନ ।

## ୨.୧୦ ସମର୍ଥନ ବ୍ୟବସ୍ଥା / ସଂଯୋଜନା

- **ପାଣ୍ଠିର ପ୍ରବାହ :** ଉତ୍ସ ଆବରଣରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ସମସ୍ତ ବର୍ଗର ପାଣ୍ଠି ପାଇଁ ସ୍ୱଚ୍ଛ ପାଣ୍ଠି ପ୍ରବାହ ପ୍ରଣାଳୀ ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ବିକଶିତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ, ଯେଉଁଥିରେ ସମୟ ଅବଧି ଅନ୍ତର୍ଭୂକ୍ତ ହେବ ଯେଉଁଥିରେ ପାଣ୍ଠି ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତରେ ପହଞ୍ଚିବ । ପ୍ରାପ୍ତହେବାର ୧୫ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଅର୍ଥ କମିଶନ ଅନୁଦାନ ମୁକ୍ତ କରିବାକୁ ପଡିବ । ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ ପାଣ୍ଠି ପରିଚାଳନା ପ୍ରଣାଳୀକୁ ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟଗୁଡିକ ଦ୍ୱାରା ସମସ୍ତ ପ୍ରୟାସ କରାଯିବା ଉଚିତ ଯାହା ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ଦ୍ୱାରା ପାଣ୍ଠିର ରସିଦ ଏବଂ ବ୍ୟୟ ଉପରେ ନଜର ରଖିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ। ପାଣ୍ଠି ପ୍ରବାହକୁ ଶୃଙ୍ଖଳିତ କରିବା ପାଇଁ ସଶକ୍ତିକରଣ କମିଟି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତ୍ୟେକ ବର୍ଗର ପାଣ୍ଠି ପ୍ରବାହ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ।
- **ଜିଲ୍ଲା ଏବଂ ବ୍ଲକ ସ୍ତରରେ ସମନ୍ୱୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା :** ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଜିଲ୍ଲା ପଞ୍ଚାୟତ ସଭାପତି / ଜିଲ୍ଲାପାଳ/ ସିଇଓଙ୍କ ସହ ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରୀୟ ସମନ୍ୱୟ କମିଟି ଗଠନ କରିପାରିବେ, ସମସ୍ତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ବିଭାଗର ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରୀୟ ଅଧିକାରୀ ଏବଂ ଜିପି ମୁଖ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସଦସ୍ୟ ଭାବରେ ମନୋନୀତ କରିବେ (ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି)। ଏହି କମିଟିଗୁଡିକ ଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନ କିମ୍ୱାସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଂଗଠନର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିପାରନ୍ତି ।

ସେହିଭଳି ବ୍ଲକ ପଞ୍ଚାୟତ ସଭାପତି / ବ୍ଲକ ବିକାଶ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ସହିତ ବ୍ଲକ ସ୍ତରର ସମନ୍ୱୟ କମିଟି ଗଠନ କରାଯାଇପାରେ କିମ୍ୱା ଲାଇନ ବିଭାଗର ବ୍ଲକ ସ୍ତରର ଅଧିକାରୀଙ୍କ ସହ ଚେୟାର ସହିତ ସମାନ ହୋଇପାରନ୍ତି ଏବଂ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ମୁଖ୍ୟଙ୍କୁ ସଦସ୍ୟ ଭାବରେ ମନୋନୀତ ହୋଇଥିଲେ (ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ ପରିବର୍ତ୍ତନ)।

**ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରୀୟ ସମନ୍ୱୟ କମିଟିର କାର୍ଯ୍ୟ :**

- ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତର ବିକାଶ ଯୋଜନା ସହିତ ଜଡିତ ସରକାରୀ ଆଦେଶ / ସଂକଳ୍ପଗୁଡିକର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ନିଶ୍ଚିତ କରିବା।
- ଉପ-ଜିଲ୍ଲା ଏବଂ ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରରେ ଆନ୍ତଃ ବିଭାଗୀୟ ସମନ୍ୱୟ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ।
- ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ଜାତୀୟ ନିଶ୍ଚିତ କର୍ମ ନିଯୁକ୍ତି ଯୋଜନା ଏବଂ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଭାରତ ମିଶନ ପରିଯୋଜନାସମୂହ ଏବଂ ଉତ୍ସଗୁଡ଼ିକର ଅଭିସରଣ ନିଶ୍ଚିତ କରିବା
- ଯଦି ମୁଖ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମାରେ ଆବଶ୍ୟକ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ଅଂଶଗୁଡ଼ିକୁ ସୀମାଙ୍କନ କରି ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା
- ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରରେ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଏବଂ ଗଣମାଧ୍ୟମ ଯୋଜନାକୁ ସମନ୍ୱୟ କରିବା ।
- କ୍ଷେତ୍ରରୁ ସମସ୍ୟାଗୁଡିକର ଜବାବ ଦେବା ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକ ଅନୁଯାୟୀ ତ୍ରୁଟି ନିବାରଣ ଏବଂ ସଙ୍କଟ ପରିଚାଳନା କରିବା
- ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତର ବିକାଶ ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ମାନବ ସମ୍ବଳ ଯାହା ସମସ୍ତ ଜିପିରେ ଆବଶ୍ୟକ ତାହା ଅନୁଯାୟୀ ଉପଲବ୍ଧ ଏବଂସ୍ୱଚ୍ଛ ଦାୟିତ୍ୱ ସ୍ଥିର କରି ନିଶ୍ଚିତ କରିବା

- ସମସ୍ତଙ୍କର ଦକ୍ଷତା ନିର୍ମାଣ ଆୟୋଜନ କରିବା
- ରାଜ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମା ଅନୁଯାୟୀ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତର ବିକାଶ ଯୋଜନା ସହ ଜଡିତ ଗୌଣ ତଥ୍ୟର ଉପଲବ୍ଧତା ନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ;
- ସମୟଅନୁସାରେ ପ୍ରକଳ୍ପର ବୈଷୟିକ ମୂଲ୍ୟ ନିରୂପଣ ଏବଂ ଅନୁମୋଦନର ସଂଯୋଜନକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା
- ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରରେ ସମଗ୍ର ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତର ବିକାଶ ଯୋଜନା ନିରୀକ୍ଷଣ କରିବା ଏବଂ ପରିଚାଳିତ କରିବା
- ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତର ବିକାଶ ଯୋଜନା ନିଷ୍ପାଦନକୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିବା
- ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରରେ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତର ବିକାଶ ଯୋଜନାର ସଶକ୍ତ କମିଟି ନିକଟରେ ସର୍ବୋତ୍ତମ ପଦ୍ଧତି ଓ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକୁ ସୂଚିତ ଓ ମତାମତ ପ୍ରଦାନ କରିବା।

**ବ୍ଲକ ସ୍ତରର ସମନ୍ୱୟ କମିଟିର କାର୍ଯ୍ୟ (ପରାମର୍ଶିତ) :**

- ବ୍ଲକ / ଉପଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରରେ ଆନ୍ତଃବିଭାଗୀୟ ସମନ୍ୱୟ ନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ।
- ବ୍ଲକରେ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତର ବିକାଶ ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟା ପାଇଁ ଉପଖଣ୍ଡସ୍ତରର ବୈଷୟିକ ସହାୟତା ଦଳ ଗଠନ କରିବାକୁ।
- ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ଜାତୀୟ ନିଶ୍ଚିତ କର୍ମ ନିଯୁକ୍ତି ଯୋଜନା ଏବଂ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଭାରତ ମିଶନରେ ପରିଯୋଜନା ସମୂହ ଏବଂ ଉତ୍ସଗୁଡିକର ଅଭିସରଣ ନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ କ୍ଷେତ୍ର ସମସ୍ୟାକୁ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା କରିବା ପାଇଁ ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକ ନିବାରଣ ଓ ସଙ୍କଟ ପରିଚାଳନା ଦାୟିତ୍ୱ ନେବା।
- ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରୀୟ ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରକ୍ରିୟା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ମାନବ ସମ୍ବଳ ସମସ୍ତ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତରେ ଆବଶ୍ୟକ ଅନୁଯାୟୀ ଉପଲବ୍ଧହେବା ଏବଂ ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ଶୂନ୍ୟତା ପୂରଣ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥାନୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ନିଶ୍ଚିତ କରିବା।
- ମାନବ ସମ୍ବଳ, ଭିତ୍ତିଭୂମି ଏବଂ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ସହିତ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁବୈଷୟିକ ଉତ୍ସ ଯୋଗାଇବା ।
- ଉପଖଣ୍ଡ, ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ଏବଂ ଉପ- ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରରେ ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା।
- ବ୍ଲକ ଏବଂ ତୃଣମୂଳ ସ୍ତରରେ ପରିବେଶ ଉତ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଏବଂ ଗଣମାଧ୍ୟମ ଯୋଜନାକୁ ସମନ୍ୱିତ କରିବା ।
- ରାଜ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସହିତ ଜଡିତ ଗୌଣ ତଥ୍ୟର ଉପଲବ୍ଧତା ନିଶ୍ଚିତ କରିବା ।
- ବୈଷୟିକ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଏବଂ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡିକର ଅନୁମୋଦନକୁ ଠିକ ସମୟରେ ସମନ୍ୱୟ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ।

- ବ୍ଲକ ସ୍ତରରେ ସମଗ୍ର ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଉପରେ ନଜର ରଖିବା ।
- ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ଉପରେ ନଜର ରଖିବା ।
- ବ୍ଲକରେ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରୀୟ ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ସ୍ଥିତି, ସମସ୍ୟା ତଥା ସର୍ବୋତ୍ତମ ଅଭ୍ୟାସ ଉପରେ ଜିଲ୍ଲା ସମନ୍ୱୟ କମିଟିକୁ ଲିଖିତ ତଥ୍ୟ ଏବଂ ମତାମତ ପ୍ରଦାନ କରିବା ।

**ମାନବ ସମ୍ବଳ ସମର୍ଥନ**

**ଏଥିପାଇଁ ମାନବ ସମ୍ବଳ ସମର୍ଥନ ଆବଶ୍ୟକ କରେ :**

- ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି
- ଅବସ୍ଥା ବିଶ୍ଳେଷଣ
- ଗ୍ରାମସଭା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏବଂ ପ୍ରାଥମିକତା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରେ ।
- ପ୍ରକଳ୍ପକରଣ
- ଯାନ୍ତ୍ରିକ ଏବଂ ପ୍ରଶାସନିକ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଓ ଅନୁମୋଦନ ।
- ପ୍ରୟୋଗ
- ନିଷ୍ପାଦନ
- ତାଲିମ

**ମାନବ ସମ୍ବଳ ନିୟୋଜନ ପାଇଁ ବିସ୍ତୃତ ବର୍ଗ ଅନ୍ତର୍ଭୂକ୍ତ କରିବ :**

- ଭାରଗ୍ରାହୀ ଅଧିକାରୀ
- କାର୍ଯ୍ୟବାହିନୀ ସଦସ୍ୟ
- ଭ୍ରାମ୍ୟମାଣ ଦଳଗୁଡିକର ସଦସ୍ୟ
- ଯାନ୍ତ୍ରିକ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଏବଂ ସମର୍ଥନକାରୀ ଦଳଗୁଡିକ ।
- ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ବିଶେଷଜ୍ଞ

ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାରପ୍ରାପ୍ତ-ଅଫିସରମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଇ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ କିମ୍ବା ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତର ଉପଖଣ୍ଡ/କ୍ଲଷ୍ଟରକୁ ନ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇପାରେ, ଯେଉଁମାନେ ସମନ୍ୱୟ, ନଥିକରଣ, ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଦାୟୀ ରହିବେ । ଯେଉଁଠାରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ମାନବ ସମ୍ବଳ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଅଛି, ରାଜ୍ୟ ହୁଏତ ଏହି ଉତ୍ସଗୁଡ଼ିକୁ ଭ୍ରାମ୍ୟମାଣ ଦଳ/ଟିମ୍ ଭାବରେ ନିୟୋଜିତ କରିବାକୁ ପଡିପାରେ । ସାଧାରଣତଃ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ଲକ୍ ପାଇଁ ତିନି-ପ୍ରକାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଏକ ଭ୍ରାମ୍ୟମାଣ ଦଳ/ଟିମ୍ ରହିବା ଉଚିତ :

- ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ କିମ୍ବା ଏକ କ୍ଲଷ୍ଟର ପରିଦର୍ଶନ କରି ପୂର୍ବ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀରେ ତାଲିମ ପରିଚାଳନା କରିବା ।

- ନିଷ୍ପାଦନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଭାବରେ ଏବଂ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତଗୁଡିକ ପରିଦର୍ଶନ କରୁଥିବା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷକ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା।
- ସହାୟତା ପାଇଁ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତଗୁଡିକର ଅନୁରୋଧକୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ - ଅର୍ଥାତ୍ ବାର୍ତ୍ତାମୂଳକ ଭାବରେ ।

ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପାଇଁ ବିଶେଷଜ୍ଞଙ୍କୁ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସହିତ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିବା ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ଅଟେ ।

ପରାମର୍ଶ ଦିଆଯାଇଛି ଯେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ରଖାଯାଇଥିବା କର୍ମଚାରୀମାନେ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରୀୟ ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଏବଂସେମାନଙ୍କର ଭୂମିକା ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ ଉପରେ ଉପଯୁକ୍ତ ତାଲିମ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଉଚିତ୍।

ସମ୍ଭାବ୍ୟ ମାନବ ସମ୍ବଳ ଉତ୍ସ ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଏବଂ ପ୍ରକ୍ରିୟା ପାଇଁ ଫଳପ୍ରସୂ ହୋଇପାରିବ ଯାହା ନିମ୍ନୋକ୍ତମଧ୍ୟରୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୁଏ :

୧. ରାଜ୍ୟ, ଜିଲ୍ଲା ଏବଂ କ୍ଷେତ୍ର ସ୍ତରରମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ଜାତୀୟ ନିଶ୍ଚିତ କର୍ମ ନିଯୁକ୍ତି ଯୋଜନା ର ତୀବ୍ର ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ ଯୋଜନା ଅଭ୍ୟାସର ଉତ୍ସ ବିଶେଷଜ୍ଞ ରହିବେ

୨. ଜାତୀୟ ଗ୍ରାମୀଣ ଜୀବିକା ମିଶନର ସମୂଦାୟ ଉତ୍ସ ବିଶେଷଜ୍ଞ / କ୍ଲଷ୍ଟର ସଂଯୋଜକ ଇତ୍ୟାଦି

୩. ଭରତ ନିର୍ମାଣ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ।

୪. ନେହେରୁ ଯୁବ କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ।

୫. ବିଭିନ୍ନ ଯୋଜନାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ଯୁବ ବୃତ୍ତିଧାରୀ।

୬. ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଗ୍ରାମୀଣ ବିକାଶ ବୃତ୍ତିଧାରୀ

୭. ଜାତୀୟ ସେବା ଯୋଜନା / ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ (ସାଧାରଣ ସ୍ରୋତ ଓ ବୈଷୟିକ ସ୍ରୋତ )।

୮. ଗ୍ରାମ ସ୍ତରର କର୍ମଚାରୀ (ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସଚିବ, ଆଶାକର୍ମୀ, ଗ୍ରାମ ରୋଜଗର ସାହାୟକ)

୯. ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଅଧିକାରୀ - ବିଶେଷକରି ବୈଷୟିକ ବିଭାଗ ।

୧୦. ସାକ୍ଷରତା କର୍ମଚାରୀ ।

୧୧. ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ଅଧିକାରୀ, ବିଶେଷକରି ଯନ୍ତ୍ରୀ।

୧୨. ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉପରେ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗର ବିଶିଷ୍ଟ ଅଧିକାରୀ ।

୧୩. ଅତିରିକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେୟ ଉପରେ ଅନ୍ୟ ବିଭାଗର ସରକାରୀ ଯନ୍ତ୍ରୀ ।

୧୪. ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକର ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ, ସ୍ୱଳ୍ପକାଳୀନ- ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ।

୧୫. ପଦବୀରେ ନଥିବା ଯନ୍ତ୍ରୀ ।

୧୬. ନାଗରିକ ସମାଜ ସଂଗଠନ / ସର୍ବସାଧାରଣ କ୍ଷେତ୍ର ଉଦ୍ୟୋଗ, ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକର ବୃତ୍ତିଧାରୀମାନେ(ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ଭିତ୍ତିରେ) ।

୧୭. ନିଗମ ସଂସ୍ଥା ସାମାଜିକ ଦାୟିତ୍ୱବୋଧ ନିଯୁକ୍ତ

୧୮. ଅନ୍ୟ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ, (ଯେଉଁମାନେ ଉପରୋକ୍ତ ବର୍ଗର ନୁହଁନ୍ତି) ।

କାର୍ଯ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା, ପ୍ରତିନିଧି ଏବଂ ଅତିରିକ୍ତ ଦେୟ ଉପରେ ମାନବ ସମ୍ବଳ ସଂଗ୍ରହ କରିବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟଗୁଡିକ ନୀତି ଏବଂ ଯାନ୍ତ୍ରିକ କୌଶଳ ବିକାଶ କରିପାରନ୍ତି । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ, ସାମୟିକ/ ପୂର୍ଣ୍ଣକାଳୀନ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀମାନେ କେବଳ ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥିବା ଖର୍ଚ୍ଚକୁ ପୂରଣ କରି ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଇପାରେ ।

ଉପଖଣ୍ଡ/କ୍ଲଷ୍ଟରରେ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରୀୟ ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଉତ୍ତରଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ପ୍ରତି କ୍ଲଷ୍ଟର (୫-୬ଟି ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ) ରେ ୫-୬ ଜଣ ସମ୍ମାନିତ ତଥା ଅଭିଜ୍ଞ ନିର୍ବାଚିତ ସଦସ୍ୟଙ୍କ ଏକ ଦଳ ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଇପାରିବ।ଏହି ଦଳକୁ ସଶକ୍ତିକୃତ ଉତ୍ସ ଏବଂସେମାନଙ୍କର ଦକ୍ଷତାର ଏକ ତାଲିକା ଦିଆଯାଇପାରେ, ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରୀୟ ବିକାଶ ଯୋଜନାର ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଯାୟୀ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ଦଳ ଆହ୍ୱାନ କରିପାରେ - ଯେପରିକି ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ, ଉତ୍ସଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଝିବା, ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତି ଏବଂ ବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତି। ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରୀୟ ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ବିଭିନ୍ନ କୌଶଳ ଏବଂ ପଦକ୍ଷେପ ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଏହିପରି ସଶକ୍ତିକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସ୍ଥାପିତ ହୋଇପାରେ ।

**ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା / ବୈଷୟିକ ସହାୟତା :**

- ଦକ୍ଷତା ବିକାଶ ପାଇଁ **ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା / ବୈଷୟିକ ସହାୟତା** ସୁବିଧା, ବଜେଟ୍ ଏବଂ ଆକାଉଣ୍ଟିଂ ପାଇଁ ସୂଚନା ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା ପ୍ରୟୋଗ ଏବଂଯୋଗାଯୋଗ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ପାଇଁମୋବାଇଲ୍ ପ୍ରୟୋଗ ଭଳି ଆବଶ୍ୟକ ବୈଷୟିକ ଏବଂ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟାଗତ ସହାୟତା ରାଜ୍ୟ ସରକାର ତଥା ଭାରତ ସରକାର ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିବେ।
- ରାଜ୍ୟ ଜଳସେଚନ ପରିଚାଳନା, ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ, ଉପଯୁକ୍ତ କୋଠା ନିର୍ମାଣ, ସଡକ ନିର୍ମାଣ, ଜଳ ଯୋଗାଣ ଏବଂ ପରିମଳ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସରଳୀକୃତ ଫର୍ମରେ ବୈଷୟିକ ସୂଚନାକୁ ଏକତ୍ର କରି ଉପଲବ୍ଧ କରାଇପାରେ।
- ଏହି ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟାର ପ୍ରସାର ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ କ୍ଷମତା ବୃଦ୍ଧି ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇପାରେ ।

ସେହି ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକରେ ଯେଉଁଠାରେ ସମ୍ପତ୍ତି ଚିତ୍ରଣ/ମ୍ୟାପିଂ ଏବଂ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରଯୋଜନା ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ପାଇଁଭୌଗଳିକ ସୂଚନା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରୟୋଗ ପାଇଁ ପାଇଲଟ୍ ଚାଲୁରହିଛି, ଏହିପରି ପାଇଲଟ୍ ମାନଙ୍କର ମାପଚୁପକୁ ବିଚାର କରାଯାଇପାରେ।

## ପ୍ରଶାସନିକ ଏବଂ ବୈଷୟିକ ଅନୁମୋଦନ :

- ଅର୍ଥ ଆୟୋଗର ଗ୍ରହଣୀୟ ସୁପାରିଶ ଅନୁଯାୟୀ, ପ୍ରଶାସନିକ ଏବଂ ବୈଷୟିକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡିକର ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ପସନ୍ଦକୌଣସି ଉଚ୍ଚ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ।ତେବେ, ଯେଉଁଠାରେ ମୂଲ୍ୟ କିମ୍ବାବୈଷୟିକ ନିୟମର ଉଲ୍ଲଂଘନ ହେଉଛି, ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତକୁ ସମ୍ପୃକ୍ତ ପ୍ରକଳ୍ପ ସଂଶୋଧନ କରିବାକୁ କୁହାଯାଇପାରେ। ଯୋଜନା ଅନୁମୋଦନ ପାଇଁ ପ୍ରକ୍ରିୟା ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ, ବୈଷୟିକ ଏବଂ ପ୍ରଶାସନିକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି ଏବଂ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତକୁ ସୂଚନା ଦିଆଯାଇଛି, ଯାହା ଦ୍ୱାରାସେମାନେ ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ନିଷ୍ପତ୍ତିନେଇପାରିବେ।

- ଯେଉଁ ପ୍ରକଳ୍ପର ସବିଶେଷ ବୈଷୟିକ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଏବଂ ମଞ୍ଜୁରୀ ଆବଶ୍ୟକ କରନ୍ତି, ତାହା ଅନୁମୋଦନ ପାଇଁ ଏକ ବୈଷୟିକ କମିଟି ନିକଟକୁ ପଠାଯାଇପାରେ। ନିରପେକ୍ଷତାକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ରୈଖିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିବା ଉଚିତ୍ । ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତଗୁଡିକ ବିଭିନ୍ନ ବର୍ଗର ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡିକ ପାଇଁ ଆକଳନ ଏବଂବୈଷୟିକ ମଞ୍ଜୁର ପାଇଁ ଦାୟୀ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ନାମ ଏବଂ ନାମକରଣ ଦ୍ୱାରା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ସୂଚନା ଦିଆଯିବା ଉଚିତ୍ ।

## ନିୟୋଜନ ବ୍ୟବସ୍ଥା :

ଥରେ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅନୁମୋଦନ ହେବା ପରେ ଯୋଜନାର ଠିକ ସମୟରେ ଏବଂ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ପାଇଁସେଠାରେ ଆବଶ୍ୟକ ବ୍ୟବସ୍ଥାହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏକ ସମ୍ମିଳିତ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାରେ ଏକାଧିକ ହିତାଧିକାରୀ ଅଛନ୍ତି, ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ପାଇଁ ଦାୟୀ ଅନେକ କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତାଙ୍କର ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସହିତ ଏକ ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ମିଳନ କ୍ଷେତ୍ର ନ ଥାଇପାରେ । ନିୟମିତ କର୍ମଚାରୀ ଅଭାବରୁ ଅନେକ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ବାଧିତ ହେବ ।କ୍ଷେତ୍ରସ୍ତରରେ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗୀୟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ସହିତ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତର ଏକ ସ୍ପଷ୍ଟଯୋଗଦାନ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।ତେଣୁ ଏହା ଏପରି ପ୍ରସ୍ତାବିତ ହେବ :

- ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗ, ସଂସ୍ଥା ଓ କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଭୂମିକା ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱଗୁଡିକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟସୀମା ମଧ୍ୟରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ପାଇଁସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଯିବା ଉଚିତ ଏବଂ ବ୍ୟକ୍ତିର ନାମ ଓ ପଦବୀ ଦ୍ୱାରା ନିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ ।

- ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ଦ୍ୱାରା ବିଭିନ୍ନ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ସେବା କିପରି ଲାଭ ହେବ ତାହା ସଶକ୍ତିକରଣ କମିଟି ସୂଚିତ କରିପାରିବ।

- ସମସ୍ତ ଗ୍ରାମ ସ୍ତରର ଅଧିକାରୀ / କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତାମାନେ ଠିକ୍ ଦିନରେ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତକୁ ଆସିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥାପିତ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ ଅନୁଯାୟୀ – ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ବିଭିନ୍ନ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରିବାର ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରିବା, କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ କରିବା ପାଇଁ। , ଲୋକଙ୍କ କଥା ଶୁଣିବା ଏବଂ ଅଭିଯୋଗର ସମାଧାନ କରିବା ।

- ଅଙ୍ଗନୱାଡି, ବିଦ୍ୟାଳୟ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକେନ୍ଦ୍ର / ଡାକ୍ତରଖାନା ଇତ୍ୟାଦି ତଥା ସ୍ଥାନୀୟ କମିଟିରେ ଜଳ ଯୋଗାଣ, ପରିମଳ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ପୁଷ୍ଟିକର, ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତର ଭୂମିକା ବିଷୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଥିବା ସଂପୃକ୍ତ ବିଭାଗଗୁଡିକ ସହିତ ମିଳିତ ଭାବରେ ବିସ୍ତୃତ ନିର୍ଘଣ୍ଟ ବିଧି ଜାରି କରାଯାଇପାରେ । ବିଦ୍ୟାଳୟ ଶିକ୍ଷା, ଜଳସେଚନ, ବନବିଭାଗ ଇତ୍ୟାଦି ।
- ଗୋଷ୍ଠୀ ସହାୟତା, ହିତାଧିକାରୀ ଏବଂ ସ୍ଥାନ ଚୟନ, ସମ୍ପତ୍ତି ପରିଚାଳନା ଏବଂ ପରିଚାଳନା, ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଚୁକ୍ତିନାମା, ସେବା ବିତରଣ ପାଇଁଶେଷ ମାଇଲ୍ ସଂଯୋଗ ପ୍ରଦାନ ସହିତ ସ୍ୱୟଂ ସହାୟକ ଗୋଷ୍ଠୀ ଏବଂ ଗ୍ରାମ ସଂଗଠନଗୁଡିକ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନରେ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଭୂମିକା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇପାରେ ।

## ୨.୧୧ ସମୀକ୍ଷା, ନିଷ୍ପାଦନ ଏବଂ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ

- ଏକ ଭଲ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ଆବଶ୍ୟକ କରିବ ଏବଂ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ପାଇଁ ଏକ ପୂର୍ବ ସର୍ତ୍ତହେଉଛି ଦୃଢ ନିଷ୍ପାଦନ। ସମ୍ମିଳନୀର ପ୍ରକୃତି ନିଜେ ସମୂଦାୟରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଏକାଧିକ ସ୍ତରରେ ବର୍ଦ୍ଧିତ ନିଷ୍ପାଦନ/ନିଷ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ କରେ । ତେଣୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ସ୍ତରରେ ସମୀକ୍ଷା ପାଇଁ ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିବା ଉଚିତ ବୋଲି ପରାମର୍ଶ ଦିଆଯାଇଛି :
  - ✓ ଗ୍ରାମ ସଭା
  - ✓ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ
  - ✓ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ପଞ୍ଚାୟତ
  - ✓ ଜିଲ୍ଲାପାଳ / ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦ CEO/ CDO ।
  - ✓ ରାଜ୍ୟ
- ଏହା ମଧ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ ଯେ ନେଟୱାର୍କ ବ୍ୟବହାର କରି ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଭିତ୍ତିକ ନିଷ୍ପାଦନ ସ୍ଥାନିତ କରାଯାଇପାରେ, ଯଦି ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ନାଗରିକ ସମାଜ ସଂଗଠନ ଦ୍ୱାରା ସୁବିଧା ହୋଇଥାଏ ।
- ଉନ୍ନତ ଭାରତ ଅଭିଯାନ ଅଧୀନରେ ଥିବା ଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡିକ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ନିଷ୍ପାଦନ ସହିତ ଜଡିତ ହୋଇପାରେ ।
- ରାଜ୍ୟ / ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରରେ ଚିହ୍ନିତ ଅଧିକାରୀ ଏବଂ ଗୁଣବତ୍ତା ପରିଚାଳନା ଦ୍ୱାରାକ୍ଷେତ୍ର ନିଷ୍ପାଦନ ହେଉଛି ନିଷ୍ପାଦନର ଅନ୍ୟ ଏକ ପଦ୍ଧତି ଯାହା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ ।
- ଜିଓ ଟ୍ୟାଗଡ୍, ସମ୍ପତ୍ତିର ଟାଇମ୍‌ଷ୍ଟାମ୍ପ୍ ଫଟୋଗ୍ରାଫ୍ ସହିତ ଆଇଟି ଆଧାରିତ ନିଷ୍ପାଦନ ଯେଉଁଠାରେ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ସମାନ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥାଆନ୍ତି।
- ସକ୍ରିୟ ପ୍ରକାଶ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇପାରେ, ଯାହା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରରୂପ ଗଠନ ହୋଇପାରେ ।
- ଜାତୀୟ ସ୍ତରର ମନିଟରଗୁଡିକ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଏବଂକ୍ଷେତ୍ର ପରିଦର୍ଶନର ଏକ ଅଂଶ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଉପରେ ନଜର ରଖିବେ ।

- ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ନିରପେକ୍ଷ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ପ୍ରଣାଳୀରେ ରଖିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଫଳାଫଳଗୁଡ଼ିକ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ସହିତ ଅଂଶୀଦାର କରିବା ଉଚିତ୍ ।
- ଶାରୀରିକ ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଗତି ହାସଲ କରିଥିବା ପ୍ରକଳ୍ପ ଜ୍ଞାନର ମାସିକ ପ୍ରଗତି ରିପୋର୍ଟ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଫର୍ମାଟରେ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷକ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ସହିତ ଅଂଶୀଦାର ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।
- ସାମାଜିକ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଏକ ସାଧନ ଭାବରେ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତାମାନେ ଗ୍ରାମ ସଭା ପାଇଁ ଉତ୍ତରଦାୟୀବୋଲି ନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ଏକ ଉପକରଣ ଭାବରେ ।
- ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରରେ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତିର ଅଗ୍ରଗତିର ପରିଚାଳନା ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ବିକାଶ ତଥା ପଞ୍ଚାୟତରାଜ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ରାଜ୍ୟ ତଥା ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରୀୟ ଭିଜିଲାନ୍ସ ଏବଂ ମନିଟରିଂ କମିଟି ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ସମୀକ୍ଷାର ଏକ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ ପ୍ରସଙ୍ଗ ହୋଇପାରେ।

## ୨.୧୨ ଉତ୍ସାହପ୍ରଦ ପ୍ରଦର୍ଶନ

ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସର୍ବୋତ୍ତମ ପ୍ରଦର୍ଶନଗୁଡ଼ିକର ନଥିକରଣ ସହିତ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ଏବଂ ବ୍ୟାପକ ବିସ୍ତାର ଆକାଂକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ । ସ୍ଥାନୀୟ ଅଭ୍ୟାସ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ସୂଚକ ପଞ୍ଚାୟତ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ସର୍ବୋତ୍ତମ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଥିବା ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତଗୁଡ଼ିକ ଚିହ୍ନଟ ଏବଂପୋଷଣ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରୋତ୍ସାହନରେ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ :

କ) ସମସ୍ତ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତର ବସ୍ତୁନିଷ୍ଠ ଅନୁକ୍ରମ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତାର ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିକଶିତ ହେବାକୁ ଥିବା ମାନଦଣ୍ଡରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଥିବା ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତକୁ ପୁରସ୍କାର ପ୍ରଦାନ ।

ଖ) ରାଜ୍ୟ ତଥା ପଡୋଶୀ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକରେ ସର୍ବୋତ୍ତମ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଥିବା ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତକୁ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ପରିଦର୍ଶନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା।

ଗ) ସର୍ବୋତ୍ତମ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଥିବା ନିର୍ବାଚିତ ପ୍ରତିନିଧି(ରଜ) ଏବଂ ଅଧିକାରୀ / କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବା ଏବଂସେମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସ ବ୍ୟକ୍ତି ଭାବରେ ସଜାଇବା।

## ୨.୧୩ ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି

- ଏହି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ଦକ୍ଷତା ନିର୍ମାଣ ହେଉଛି ସବୁଠାରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କାରଣ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜ୍ୟକୁ ଦକ୍ଷତା ବିକାଶ ପାଇଁ ଏକ ସ୍ୱଚ୍ଛ ରଣନୀତି ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ପଡିବ । ଯୋଜନାର ମୌଳିକ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ ଅନ୍ତର୍ଭୂକ୍ତ କରିବା ଉଚିତ,

- ସମନ୍ୱୟ ଏବଂ ନେତୃତ୍ୱ ନେବା ପାଇଁ ଏକ ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରୀୟ ଅନୁଷ୍ଠାନ ରହିବ । ଆଦର୍ଶରେ ଏହା ଗ୍ରାମୀଣ ବିକାଶ ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ କିମ୍ବା ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ତାଲିମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ହେବା ଉଚିତ୍; ରାଜ୍ୟ ଏହାକୁ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଅନୁଷ୍ଠାନକୁ ନ୍ୟସ୍ତ କରିବାକୁ ମୁକ୍ତ ଅଟେ।

- ତାଲିମ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଗୁଡିକର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ସେମାନେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଆଶା କରାଯାଉଥିବା କାର୍ଯ୍ୟ ଆଧାରରେ ଚିହ୍ନଟ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ । ଯେଉଁମାନେ ଭାରଗ୍ରାହୀ ଅଧିକାରୀ, ସମାନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଦଳର ସଦସ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ସମାନ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ, ସେମାନଙ୍କୁ ଏକାଠି ତାଲିମ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ୍ । ସାଧାରଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଗୋଷ୍ଠୀ ଅନ୍ତର୍ଭୂକ୍ତ କରିବ :

  √ ନୀତି ନିର୍ଦ୍ଧାରକ, ବିଭାଗର ମୁଖ୍ୟ ଏବଂ ରାଜ୍ୟସ୍ତରରେ ବରିଷ୍ଠ ଅଧିକାରୀ – ସମ୍ପୃକ୍ତ ବିଭାଗରୁ।

  √ ଜିଲ୍ଲାପାଳ / ସିଇଓ / ସିଡିଏ ଏବଂ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଅନ୍ୟ ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରୀୟ ଅଧିକାରୀ।

  √ ବି.ଡି.ଓ ଏବଂ ସମ୍ପୃକ୍ତ ବ୍ଲକ ସ୍ତରର ଅଧିକାରୀମାନେ ।

  √ ସମ୍ପୃକ୍ତ ବିଭାଗର ସମସ୍ତ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ସ୍ତରର ଅଧିକାରୀ / କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତା- ପଞ୍ଚାୟତ ସଚିବ, କନିଷ୍ଠଯନ୍ତ୍ରୀ / ବୈଷୟିକ ସହାୟକ, ଗ୍ରାମ ସେବକ, ଗ୍ରାମ ରୋଜଗାର ସହାୟକ, ଆଇସିଡିଏସ୍ ସୁପରଭାଇଜର / ଅଙ୍ଗନୱାଡି କର୍ମୀ, PHC ଡାକ୍ତର, ANMs / ଆଶା, ସ୍କୁଲ ହେଡ୍ ମାଷ୍ଟର / ଶିକ୍ଷକ, ବନ କର୍ମଚାରୀ, କୃଷି / ପ୍ରାଣୀ ଚିକିତ୍ସା ଅଧିକାରୀ / ସହକାରୀ ।

- ମୁଖ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଗୋଷ୍ଠୀ ନିର୍ବାଚିତ ମୁଖ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ନିର୍ବାଚିତ କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତା ଏବଂ ନିର୍ବାଚିତ ସଦସ୍ୟହେବେ। ଯୋଜନା ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ପାଇଁ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣରଧାନ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ଉପରେ ଥିବାବେଳେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟସ୍ତରଗୁଡିକ ସୁବିଧା ଏବଂ ସମ୍ମିଶ୍ରଣ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ମଧ୍ୟ ଆବୃତ ହେବା ଉଚିତ୍।

- ଏସ୍ଏଚ୍‌ଜି ସମୂଦାୟ, ସ୍ଥାନୀୟ ନାଗରିକ ସମାଜ, ପ୍ରସ୍ତାବିତ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଦଳର ସଦସ୍ୟ, ବିଭିନ୍ନ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ / ଗ୍ରାମ ସ୍ତରୀୟ କମିଟିର ପ୍ରମୁଖ ସଦସ୍ୟ, ବିଭିନ୍ନଯୋଜନା ଅଧୀନରେ ଚିହ୍ନିତ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ, ତୀବ୍ର ସହଭାଗୀଯୋଜନା ଅଭ୍ୟାସ ଦଳର ସଦସ୍ୟ, ଭାରତ ନିର୍ମାଣ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଇତ୍ୟାଦି ମଧ୍ୟ ଉପଯୁକ୍ତ ତାଲିମ ପ୍ରାପ୍ତହେବା ଉଚିତ ।

- ଆଦର୍ଶ ଭାବରେ, ତାଲିମ ପାଇଁ ଉତ୍ସ ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ କେବଳ ଦୁଇଟି ସ୍ତରରେ ରହିବା ଉଚିତ୍- ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରରେ ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଏବଂ ବ୍ଲକ ସ୍ତରରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ । ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରୀୟ ସମ୍ବଳ ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ବ୍ଲକ ସ୍ତରର ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ତଥା ବରିଷ୍ଠ କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କୁ ତାଲିମ ଦେବା ଉଚିତ୍ଯେଉଁମାନେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ତାଲିମ ଦେବେ । ସମ୍ବଳ ବିଶେଷଜ୍ଞଙ୍କୁ ସରକାରୀ କଳ ଭିତରୁ ତଥା ବାହାରେ ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଇ ସଠିକ୍ ତାଲିମ ଦିଆଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ସାକ୍ଷରତା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ଗଏଘଜରଏଝ, ପରିମଳ, ଜୀବିକା, ଜଳସେଚନ ଇତ୍ୟାଦି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ତୃଣମୂଳ ସ୍ତରର ପ୍ରଶିକ୍ଷଣର ଅଭିଜ୍ଞତା ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଉତ୍ସ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କୁ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦିଆଯାଇପାରେ, ଘଜଖଗ ର ସମୂଦାୟର ଉତ୍ସ ବ୍ୟକ୍ତି ଏବଂ

ନିର୍ବାଚିତ ପ୍ରତିନିଧୀ, ଉପସ୍ଥିତ ଏବଂ ଅତୀତ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ପ୍ରଦର୍ଶନକୁ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ / ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ଭାବରେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯିବା ଉଚିତ ।

- ଏହା ପରାମର୍ଶ ଦିଆଯାଇଛି ଯେ ଏକ ସମୟରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଥିବା କାର୍ଯ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମେ ପ୍ରସଙ୍ଗଗତ ତାଲିମ ନିଆଯାଇପାରେ ।
- ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ପାଇଁ ପାଠ୍ୟାଂଶ/ମଡ୍ୟୁଲ୍ ଗୁଡିକ ଯତ୍ନର ସହିତ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।
- ପ୍ରଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ପାଇଁ, ନିର୍ବାଚିତ ପ୍ରତିନିଧି ପାଇଁ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ - ସ୍ଥାନୀୟ ଭାଷାରେ ଏବଂ ଯେଉଁଠାରେ ସମ୍ଭବ ସ୍ଥାନୀୟ ଭାଷାରେ ସରଳ ହସ୍ତ-ପୁସ୍ତିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ ।
- ଶିକ୍ଷାଦାନବିଦ୍ୟା (ଶିକ୍ଷାଦାନ-ଶିକ୍ଷଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା) ପାରସ୍ପରିକ ଏବଂ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ ହେବା ଉଚିତ୍ ।
- ଯେଉଁଠାରେ ସମ୍ଭବ, ଦୃଶ୍ୟଶ୍ରାବ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ପରିପୂରକ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରେ ।
- ଗୁଣବତ୍ତା ଏବଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତା ନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ତାଲିମ ଯୋଜନା ଏକ ନିଷ୍ପାଦନ ଏବଂ ମତପ୍ରଦାୟୀ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ମଧ୍ୟ ନିର୍ମାଣ ହେବା ଉଚିତ୍ ।
- ଗ୍ରାମୀଣ ବିକାଶ ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନଠାରେ ସହାୟତା-ଡେସ୍କ ଏକ ହେଲ୍ପ ଲାଇନ ସହିତ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ହୋଇପାରେ ଯାହା ନିର୍ବାଚିତ ପ୍ରତିନିଧି, ଅଧିକାରୀ ଏବଂ ଉତ୍ସ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସହଜରେ ପ୍ରବେଶ କରିପାରିବେ ।ତାଲିମ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଉତ୍ସଗୁଡିକ ବିଭିନ୍ନ ଉତ୍ସ ଯଥା ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀ ପଞ୍ଚାୟତ ସଶକ୍ତିକରଣ ଅଭିଯାନ, ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ଜାତୀୟ ନିଶ୍ଚିତ କର୍ମ ନିଯୁକ୍ତିଯୋଜନା , ଜୀବିକା ମିଶନ, ସ୍ୱଚ୍ଛ ଭାରତ ମିଶନ ଏବଂ ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ପାଣ୍ଠିରୁ ଏକତ୍ର କରାଯାଇପାରେ ।

## ୨.୧୪ ଉତ୍ତରଦାୟିତ୍ୱ ପ୍ରଣାଳୀ

**ଉତ୍ତରଦାୟିତ୍ୱ ଏବଂସ୍ୱଚ୍ଛତା ପାଇଁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ପଦକ୍ଷେପଗୁଡିକ ପରାମର୍ଶ ଦିଆଯାଇଛି :**

୧. ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରରେ ଉତ୍ସ ଆବରଣର ବ୍ୟାପକ ପ୍ରକାଶ ।

୨. ଚଳଇ ଅଭ୍ୟାସର ଉତ୍ପାଦର ସକ୍ରିୟପକ୍ଷ ପ୍ରକାଶ, ପରିସ୍ଥିତି ବିଶ୍ଳେଷଣ ଏବଂ ଦୂରଦୃଷ୍ଟି, ପ୍ରାଥମିକତା ପାଇଁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଆଦର୍ଶ, ସ୍ଥାନ / ହିତାଧିକାରୀ ଚିହ୍ନଟ ପାଇଁ ଅନୁସରଣ କରାଯାଉଥିବା ମାନଦଣ୍ଡ ।

୩. ଉତ୍ସ ବିଶେଷଜ୍ଞ ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ଟାସ୍କଫୋର୍ସ ଏବଂ କମିଟିର ସଦସ୍ୟଙ୍କ ନାମ ପ୍ରକାଶ ।

୪. ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଯେ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତର ପ୍ରମୁଖ ବୈଠକ ଯଥାସମ୍ଭବ ନାଗରିକଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ବ୍ୟାପକ ପ୍ରଚାର ପରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୁଏ ।

୫. ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ବ୍ୟୟ ବିବରଣୀ ପ୍ରକାଶନ ।

୬. ଅନୁମୋଦିତ ଯୋଜନା ଏବଂ ଆଶା କରାଯାଉଥିବା ଫଳାଫଳଗୁଡ଼ିକର ସବିଶେଷ ତଥ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ।

୭. ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତରେ ପ୍ରବେଶ ପଥରେ ପଟ୍ଟ ଚିତ୍ରଣ ଏବଂ ସୂଚନା ବୋର୍ଡ ସ୍ଥାପନ କରାଯିବ ।

୮. ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ନାଗରିକ ସୂଚନା ବୋର୍ଡ ।

୯. ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ଫକାର୍ଯ୍ୟ ଫାଇଲ୍' ରଖିବାଯେଉଁଥିରେ ସମସ୍ତରେକର୍ଡ / ନଥି ଥିବ ।

୧୦. ଗ୍ରାମସଭା, ସ୍ୱୟଂ ସହାୟକ ଗୋଷ୍ଠୀ ବୈଠକ, ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ଜାତୀୟ ନିଶ୍ଚିତ କର୍ମ ନିଯୁକ୍ତି ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟ ସ୍ଥଳ ଇତ୍ୟାଦିରେ ପ୍ରମୁଖ ତଥ୍ୟର ମୌଖିକ ପଠନ ।

୧୧. ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀର ସଂପୃକ୍ତ ସାଂସଦ ଏବଂ ବିଧାୟକଙ୍କ ସହ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ହେବାକୁ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତି ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ଗ୍ରାମ ସଭା ସଭାଗୁଡ଼ିକର ବିଜ୍ଞପ୍ତି

୧୨. ପଞ୍ଚାୟତ ଭବନ ଏବଂ ଗ୍ରାମ ପାଠାଗାରରେ ସମସ୍ତ ଦଲିଲର ନକଲ ରଖିବା।

୧୩. ୱେବସାଇଟରେ ଉପରୋକ୍ତ ସମସ୍ତ ସୂଚନା ଅପଲୋଡ୍/ସ୍ଥାନିତ କରିବା ।

ଏହି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉତ୍ତରଦାୟିତ୍ୱର ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରକାର ଏବଂ ପ୍ରରୂପକୁ ସ୍ୱଷ୍ଟ ଭାବରେ ବନାନ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏଥିସହ ନାଗରିକ ଏବଂ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ପାଇଁ ଏକ ଅଭିଯୋଗର ସମାଧାନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିବା ଉଚିତ୍।

## ୨.୧୫ ସମୟସୀମା

ରାଜ୍ୟ ସରକାର (ବିଶେଷକରି ସଶକ୍ତିକରଣ କମିଟି) ନିଶ୍ଚିତ କରିପାରନ୍ତି ଯେ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରୀୟ ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ପ୍ରତ୍ୟେକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ - ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି, ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ ଯୋଜନା, ସମ୍ପୃକ୍ତ ଗ୍ରାମ ସଭା, ଯୋଜନା ଏବଂ ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକର ଅନୁମୋଦନ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବ ।

## ୨.୧୬ ସାରାଂଶ

ଏହା ବାଞ୍ଛନୀୟ ଯେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବର୍ଷର ଯୋଜନା ପାଇଁ ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟା ପୂର୍ବ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷର ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ସୁଦ୍ଧା ସମାପ୍ତ ହେବ । ଏହା ମଧ୍ୟ ବାଞ୍ଛନୀୟ ଯେ ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ତୀବ୍ର ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ ଯୋଜନା ଅଭ୍ୟାସ(IPPE) ଶ୍ରମ ବଜେଟ୍ ଯୋଜନା ସହିତ ସମକାଳୀନ ହେବ, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରାମସଭା ପ୍ରକ୍ରିୟା ପୁନରାବୃତ୍ତିହେବ ନାହିଁ ଏବଂ ଏକକ ଏକୀଭୂତ / ସମ୍ମିଳିତ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବ । ସମୟସୀମା ସ୍ଥିର କରାଯାଉଥିବାବେଳେ ସଂପୃକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ଦକ୍ଷତା ବିକାଶ ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ସମାନ କାର୍ଯ୍ୟ ସମାପ୍ତ କରିବାକୁ ଆବଶ୍ୟକ ସମୟକୁ ମନେ ରଖିବା ଜରୁରୀ ଅଟେ ।

## ୨.୧୭ ମୁଖ୍ୟ ଶବ୍ଦାବଳୀ

- ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ବିକାଶ ଯୋଜନା (ଜିପିଡିପି)
- ଉତ୍ତରଦାୟିତ୍ୱ ପ୍ରଣାଳୀ
- ଦକ୍ଷତା ବିକାଶ ।

## ୨.୧୮ ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ


- ମଣ୍ଡଳ ସ୍ତରୀୟ ଯୋଜନାର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀଗୋଷ୍ଠୀ ଦଲିଲ (ଏମ୍.ଏଲ୍. ଦାନ୍ତ୍ୱାଲା କମିଟି ଦଲିଲ); ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ, ଯୋଜନା ଆୟୋଗ; ଭାରତ ସରକାର ; ୧୯୭୮
- ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରୀୟ ଯୋଜନାର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ଦଲିଲ (ସି.ଏଚ.ହନୁମନ୍ତ ରାଓ କମିଟି ଦଲିଲ); ଭାଗ -୧; ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ, ଯୋଜନା ଆୟୋଗ, ଭାରତ ସରକାର; ୧୯୮୪
- ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରୀୟ ଯୋଜନାର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀଗୋଷ୍ଠୀ ଦଲିଲ (ସି.ଏଚ.ହନୁମନ୍ତ ରାଓ କମିଟି ଦଲିଲ) ; ଭାଗ -୨; ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ, ଯୋଜନା ଆୟୋଗ, ଭାରତ ସରକାର; ୧୯୮୫
- ତୃଣମୂଳ ସ୍ତର ଯୋଜନା, ଦକ୍ଷ ଗୋଷ୍ଠୀ ଦଲିଲ ; ଏକାଦଶ ପଞ୍ଚ ବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ଏକ ପାଇଁ କ୍ରିୟାଶୀଳ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ , ଯୋଜନା କମିଶନ, ଭାରତ ସରକାର; ମାର୍ଚ୍ଚ ୨୦୦୬
- ଅଖଣ୍ଡ ଜିଲ୍ଲାଯୋଜନା ପାଇଁ ହସ୍ତପୁସ୍ତିକା ; ଯୋଜନା ଆୟୋଗ, ଭାରତ ସରକାର ; ୨୦୦୮;
- ସାଂସଦ ଆଦର୍ଶ ଗ୍ରାମ ଯୋଜନା (SAGY) ପରିସ୍ଥିତି ବିଶ୍ଳେଷଣ ଉପରେ ନଥି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀଗୁଡିକ

# ତୃତୀୟ ଏକକ : ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ଯୋଜନା ପାଇଁ ପରିଯୋଜନା ଏବଂ ଉତ୍ସ

**ବିଷୟ ଗଠନ :**


୩.୦ ପଠନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ

୩.୧ ଉପକ୍ରମ

୩.୨ ଓଡିଶାରେ ବିଭିନ୍ନ ପରିଯୋଜନା

୩.୩ ସାରାଂଶ

୩.୪ ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ


## ୩.୦ ପଠନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ

ଏହି ଏକକ ସମାପ୍ତ ହେବା ପରେ, ଆପଣ ଅବଗତ ହେବେ :

- ଓଡିଶାର ବିଭିନ୍ନ ପରିଯୋଜନାସମୂହ ବୁଝିବା
- ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗ ସହିତ ଜଡିତ ବିଭିନ୍ନ ପରିଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟାଖ୍ୟା
- ବିଭାଗର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସହିତ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ବିଭିନ୍ନ ପରିଯୋଜନା ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା

## ୩.୧ ଉପକ୍ରମ

ଏହି ଏକକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିଯୋଜନାଗୁଡିକର ବ୍ୟବସ୍ଥା / ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଅନୁକରଣ କରି ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ର ଅଧୀନରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଯୋଜନାର ଏକ ବିସ୍ତୃତ ଚିତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରେ ।

## ୩.୨ ଓଡିଶାରେ ବିଭିନ୍ନ ପରିଯୋଜନା

ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ରାଜ୍ୟବାସୀଙ୍କ ପାଇଁ ସମୟ ସମୟରେ ବିଭିନ୍ନ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲେ । ସେଗୁଡିକ ପରପୃଷ୍ଠାରେ ବିସ୍ତୃତ କରାଯାଇଛି :

| ଯୋଜନା | ଆରମ୍ଭ ସମୟ | ବିଭାଗ | କ୍ଷେତ୍ର | ପଦକ୍ଷେପ |
|---|---|---|---|---|
| ଆହାର ଯୋଜନା | ଏପ୍ରିଲ୍ ୧, ୨୦୧୫ | ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ଓ ନଗର ଉନ୍ନୟନ | ଖାଦ୍ୟ ରିହାତି ବ୍ୟବସ୍ଥା | ଅସହାୟ ଗରିବ ଲୋକଙ୍କୁ ଭୋଜନ ପାଇଁ ୫ ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟରେ ରିହାତି ଦରରେ ଶସ୍ତା ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ଯୋଗାଇଥାଏ । ଏହିଯୋଜନା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ସେହି ଶ୍ରମିକ କାମ ସ୍ଥାନରେ ଯାତ୍ରା କରିଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ଶସ୍ତା ମଧ୍ୟାହ୍ନଭୋଜନ ଯୋଗାଇବା। |
| ଆମ ଜଙ୍ଗଲ ଯୋଜନା | ଜାନୁଆରୀ ୨୦୧୪ | ଜଙ୍ଗଲ ଏବଂ ପରିବେଶ | ଜଙ୍ଗଲ ପୁନରୁଦ୍ଧାର | ଜଙ୍ଗଲ ପୁନରୁଦ୍ଧାର, ଜଙ୍ଗଲର ସୁସ୍ଥ ପରିଚାଳନାର ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଏବଂ ଜଙ୍ଗଲ ନିର୍ଭରଶୀଳ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେଇଥାଏ। ତିନୋଟି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବ । |
| ବିଜୁ ସ୍ୱ ନିଯୁକ୍ତି ଯୋଜନା | ଏପ୍ରିଲ୍ ୨୦୧୬ | ଅଣୁ, କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ମଧ୍ୟମ ଉଦ୍ୟୋଗ (MSME) | ସ୍ୱ ନିଯୁକ୍ତି | ଯୁବକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ରୋଜଗାରକୁ ଋଣ ଏବଂ ସବସିଡି ଯୋଗାଇବା ଏହାର ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଏହି ସ୍କିମ୍ ଅଧୀନରେ MSME ବିଭାଗ ୨୦୧୬-୧୭ ପାଇଁ ଚଳିତ ବର୍ଷରେ MSME କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ଲକ୍ଷ ଟାର୍ଗେଟ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ । |
| ବିଜୁ ଗ୍ରାମ ଜ୍ୟୋତି ଯୋଜନା | ୨୦୦୭ | ଶକ୍ତି | ଗ୍ରାମୀଣ ବିଦ୍ୟୁତିକରଣ | ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀ ଗ୍ରାମୀଣ ବିଦ୍ୟୁତିକରଣ ଯୋଜନା (RGGVY) ଅଧୀନରେ ଥିବା ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକୁ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଯୋଗାଇବା ଲକ୍ଷ୍ୟ। |
| ବିଜୁ ଯୁବ ସଶକ୍ତିକରଣ ଯୋଜନା | ଅକ୍ଟୋବର ୨୦୧୧ | ବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ଗଣ ଶିକ୍ଷା । | ଶିକ୍ଷା | ୧୮ ରୁ ୨୫ ବର୍ଷ ବୟସ ମଧ୍ୟରେ ଯୋଗ୍ୟ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଲାପଟପ୍ ଯୋଗାଇବା । |
| ବିଜୁ କନ୍ୟା ରତ୍ନ ଯୋଜନା | ୨୦୧୬ | ମହିଳା ଓ ଶିଶୁ ବିକାଶ | ମହିଳା ସଶକ୍ତିକରଣ | ଝିଅମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଯାହା ସମାନ ସୁଯୋଗକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରେ, ଭେଦଭାବ ଦୂର କରେ ଏବଂ ସାମାଜିକ ମନୋଭାବରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ମାଧ୍ୟମରେ ସଶକ୍ତିକରଣକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରେ ।<br>୨୦୧୬-୨୦୧୭ ର ଶେଷ ଭାଗରେ ଘୋଷିତ।<br>ମନୋନୀତ ଜିଲ୍ଲାଗୁଡ଼ିକରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯିବ -ଅନୁଗୁଳ, ଢେଙ୍କାନାଳ, ଗଞ୍ଜାମ। ବଜେଟ - ୨ କୋଟି |
| ବିଜୁ କେ.ବି.କେ ଯୋଜନା | ଅକ୍ଟୋବର ୨୦୧୧ | ସାଧାରଣ କାର୍ଯ୍ୟ | ସାମାଜିକ-ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ | ଅନୁନ୍ନତ ଜିଲ୍ଲା କୋରାପୁଟ, ବଲାଙ୍ଗିର ଓ କଳାହାଣ୍ଡିର ରାସ୍ତା, ଜଳଯୋଗାଣ ଓ ଜୀବିକାର ବିକାଶ |
| ବିଜୁ କୃଷକ କଲ୍ୟାଣ ଯୋଜନା | ନଭେମ୍ବର ୨୦୧୩ | କୃଷି | ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବୀମା | ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟରେ ଚାଷୀଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବୀମା ଯୋଜନା । |
| ବିଜୁ କୃଷକ ବିକାଶ ଯୋଜନା | ୨୦୦୦ | କୃଷି | ଜଳସେଚନ | ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶା ମଧ୍ୟରେ ଜଳସେଚନ ସମ୍ଭାବନାକୁ ସର୍ବାଧିକ କରିବାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖାଯାଇଛି। ଉଠା ଜଳସେଚନ କରିବା ସରକାରଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ୨୦୦୦ ରୁ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ୨.୪ ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର କୃଷି ଜମି । |
| ବିଜୁ ପକ୍କା ଘର ଯୋଜନା | ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୨୦୧୪ | ଗ୍ରାମୀଣ ବିକାଶ | ଗୃହ | ଘାସ ଛପର ଘରକୁ ଗ୍ରାମୀଣର ପକ୍କା ଗୃହରେ ପରିଣତ କରିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ। ମୋ କୁଡ଼ିଆ ଯୋଜନା ବର୍ତ୍ତମାନ ଏଥିରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଛି। |
| ବିଜୁ ସେତୁ ଯୋଜନା | ଅକ୍ଟୋବର ୨୦୧୧ | ଗ୍ରାମୀଣ ବିକାଶ | ବିକାଶ | ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକୁ ସମସ୍ତ ପାଣିପାଗରେ ଯୋଗାଯୋଗ କରିବା ପାଇଁ ଗ୍ରାମୀଣ ବିକାଶ ସଡ଼କ ଏବଂ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ PS ରାସ୍ତାରେ ନୂତନ ସେତୁ ନିର୍ମାଣ । |
| ଗୋପବନ୍ଧୁ ଗ୍ରାମୀଣ ଯୋଜନା | ୨୦୦୬ | ଗ୍ରାମୀଣ ବିକାଶ | ଅର୍ଥନୈତିକ ଉନ୍ନୟନ | ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପାଣ୍ଠି ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ୧୧ ଜିଲ୍ଲାକୁ ରାସ୍ତା, ପାନୀୟ ଜଳ ଏବଂ ବିଦ୍ୟୁତ୍ର ଯୋଗାଣ ଯାହା ପଛୁଆ ଅଞ୍ଚଳ ଅନୁଦାନ ପାଣ୍ଠି (BRGF) ଅଧୀନରେ ଆବୃତ ହୋଇନାହିଁ। |
| ମଧୁ ବାବୁ ପେନସନ୍ ଯୋଜନା | ଅକ୍ଟୋବର ୨୦୧୧ | ମହିଳା ଏବଂ ଶିଶୁ ବିକାଶ | ଭତ୍ତା (ପେନସନ୍ ) | ବୃଦ୍ଧ, ବିଧବା ଏବଂ ଅକ୍ଷମଙ୍କ ପାଇଁ ପେନସନ ଯୋଜନା । |
| ମମତା ଯୋଜନା | ଅକ୍ଟୋବର ୨୦୧୧ | ମହିଳା ଏବଂ ଶିଶୁ ବିକାଶ | ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ | ଯାହା ମାତୃତ୍ୱ ସୁବିଧା ଯୋଜନା ୧୯ ବର୍ଷ ଏବଂ ତଦୁର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ବୟସର ଗର୍ଭବତୀ ଏବଂ ସ୍ତନ୍ୟପାନକାରୀ ମହିଳାଙ୍କ ପାଇଁ ୫୦୦୦ଟଙ୍କା / - ଏହାଙ୍କ ଆକାଉଣ୍ଟକୁ ଚାରୋଟି କିସ୍ତିରେ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ତ୍ତମୂଳକ ନଗଦ ଅର୍ଥ ସ୍ଥାନାନ୍ତର । |
| ମୋ କୁଡ଼ିଆ | ଫେବୃଆରୀ ୨୦୦୮ | ଗ୍ରାମୀଣ ବିକାଶ | ଗୃହ | ଗରିବ ଲୋକଙ୍କୁ ଘର ଯୋଗାଇଦେବା ଲକ୍ଷ୍ୟ, ଯେଉଁମାନେ ନିଜକୁ ବିପିଏଲ୍ ତାଲିକାରେ ନାମ ଲେଖାଇ ନାହାଁନ୍ତି କିମ୍ବା ଇନ୍ଦିରା ଆବାସ ଯୋଜନା ଅଧୀନରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ନୁହଁନ୍ତି । ଏହି ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକ ବର୍ତ୍ତମାନ ବିଜୁ ପକ୍କା ଘର ଯୋଜନାରେ ଏକୀକୃତ ହୋଇଛି। |
| ନିର୍ମାଣ ଶ୍ରମିକ ପକ୍କା ଘର ଯୋଜନା । | ଫେବୃଆରୀ ୨୦୧୫ | ଶ୍ରମ ଏବଂ କର୍ମଚାରୀ ବୀମା । | ଗୃହ ଏବଂ ପେନସନ୍ | ନିର୍ମାଣ ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ପକ୍କା ଘର ପ୍ରଦାନ । ଏହି ଯୋଜନାରେ ସର୍ବନିମ୍ନ ଅବଧି ୫ ବର୍ଷ ପଞ୍ଜିକରଣ ଥିବା ନିର୍ମାଣ ଶ୍ରମିକ ପାଇଁ ୧ ଲକ୍ଷ ଗୃହ ଅନୁଦାନ ବ୍ୟବସ୍ଥା । ଏହି ଯୋଜନା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଗୃହ ଅନୁଦାନ ରାଶିରେ ୧ ଲକ୍ଷ । ସର୍ବନିମ୍ନ ୫ ବର୍ଷ ପାଇଁ ପଞ୍ଜିକରଣ କରିଥିବା ନିର୍ମାଣ ଶ୍ରମିକମାନେ ୬୦ ବର୍ଷ ବୟସ ପରେ ମାସିକ ୫୦୦ ଟଙ୍କା ପେନସନ୍ ପାଇବାକୁ ଯୋଗ୍ୟ ହେବେ । |

## ୩.୩ ସାରାଂଶ

ଏହି ଏକକ ଆହାର ଯୋଜନା, ଆମ ଜଙ୍ଗଲ ଯୋଜନା, ବିଜୁ ଆମ୍ ନିଯୁକ୍ତି ଯୋଜନା, ବିଜୁ ଗ୍ରାମ ଜ୍ୟୋତି ଯୋଜନା, ବିଜୁ ଯୁବ ସଶକ୍ତିକରଣ ଯୋଜନା, ବିଜୁ କନ୍ୟା ରତ୍ନ ଯୋଜନା, ବିଜୁ କେ.ବି.କେ ଯୋଜନା, ବିଜୁ କୃଷକ ବିକାଶ ଯୋଜନା, ବିଜୁ ପକ୍କାଘର, ବିଜୁ ସେତୁ ଯୋଜନା, ଗୋପବନ୍ଧୁ ଗ୍ରାମୀଣ ଯୋଜନା, ମଧୁ ବାବୁ ପେନସନ୍ ଯୋଜନା, ମମତା ଯୋଜନା, ମୋ କୁଡ଼ିଆ, ନିର୍ମାଣ ଶ୍ରମିକ ପକ୍କା ଘର ଯୋଜନା ସମ୍ପର୍କରେ ସୁବିସ୍ତୃତ ବିବରଣୀ ଅଟେ।

## ୩.୪ ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ


- ମଣ୍ଡଳ ସ୍ତରୀୟ ଯୋଜନାର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀଗୋଷ୍ଠୀ ଦଲିଲ (ଏମ.ଏଲ. ଦାନ୍ତୱାଲା କମିଟି ଦଲିଲ) ; ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ, ଯୋଜନା ଆୟୋଗ ; ଭାରତ ସରକାର ; ୧୯୭୮
- ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରୀୟ ଯୋଜନାର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ଦଲିଲ (ସି.ଏଚ.ହନୁମନ୍ତ ରାଓ କମିଟି ଦଲିଲ) ; ଭାଗ - ୧; ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ, ଯୋଜନା ଆୟୋଗ, ଭାରତ ସରକାର ; ୧୯୮୪
- ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରୀୟ ଯୋଜନାର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀଗୋଷ୍ଠୀ ଦଲିଲ (ସି.ଏଚ.ହନୁମନ୍ତ ରାଓ କମିଟି ଦଲିଲ) ; ଭାଗ -୨; ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ, ଯୋଜନା ଆୟୋଗ, ଭାରତ ସରକାର ; ୧୯୮୫
- ତୃଣମୂଳ ସ୍ତର ଯୋଜନା, ଦକ୍ଷ ଗୋଷ୍ଠୀ ଦଲିଲ ; ଏକାଦଶ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ଏକ ପାଇଁ କ୍ରିୟାଶୀଳ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ, ଯୋଜନା କମିଶନ, ଭାରତ ସରକାର ; ମାର୍ଚ୍ଚ ୨୦୦୬
- ଅଖଣ୍ଡ ଜିଲ୍ଲାଯୋଜନା ପାଇଁ ହସ୍ତପୁସ୍ତିକା ; ଯୋଜନା ଆୟୋଗ, ଭାରତ ସରକାର ; ୨୦୦୮
- ସାଂସଦ ଆଦର୍ଶ ଗ୍ରାମ ଯୋଜନା (SAGY) ପରିସ୍ଥିତି ବିଶ୍ଳେଷଣ ଉପରେ ନଥି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀଗୁଡ଼ିକ


❑❑❑